

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA ŠPORT

**PRIMERJAVA PROGRAMA
STROKOVNEGA IZOBRAŽEVANJA IN
LICENCIRANJA ODBOJKARSKIH
TRENERJEV V SLOVENIJI IN ITALIJI**

JASMINA PIŠTAN

Ljubljana 2007

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA ŠPORT
Športno treniranje – odbojka

**PRIMERJAVA PROGRAMA STROKOVNEGA
IZOBRAŽEVANJA IN LICENCIRANJA ODBOJKARSKIH
TRENERJEV V SLOVENIJI IN ITALIJI**

DIPLOMSKA NALOGA

MENTOR

Dr. Mojca Doupona Topič, izr. prof.

KOMENTOR

Dr. Marko Zadražnik, asist.

Avtor dela
JASMINA PIŠTAN

Ljubljana, 2007

Ključne besede: odbojka, trener, licenca, sistem licenciranja, program izobraževanja.

PRIMERJAVA PROGRAMA STROKOVNEGA IZOBRAŽEVANJA IN LICENCIRANJA ODBOJKARSKIH TRENERJEV V SLOVENIJI IN ITALIJI

Jasmina Pištan

Univerza v Ljubljani, Fakulteta za Šport, 2007

Število strani: 98 Število preglednic: 29 Število grafov: 0 Število virov: 19

Število prilog: 0

IZVLEČEK

V diplomski nalogi smo predstavili razlike med izobraževalnim sistemom odbojgarskih trenerjev v Sloveniji in v Italiji z namenom, da izpostavimo pozitivne strani slovenskega sistema in poiščemo idejne rešitve, kjer je potrebno. V primerjalnem delu pa smo ugotovili, da sta izobraževalna sistema različna.

Italijanski izobraževalni sistem uporablja tri stopnje strokovnih nazivov. Pogoja za pristop sta opravljen zdravniški pregled in polnoletnost. Poleg osnovnih izobraževalnih tečajev obstajajo tudi specializacijski tečaji, ki služijo za poglobljanje strokovnega znanja iz določenega področja. Italijanski model osnovnega izobraževanja bolj poudarja razvoj motoričnih sposobnosti, pripravljanje in vodenje treningov v okviru ciklizacije, preventivo patologij in poškodb ter organizacijo dela s strokovno ekipo in zdravnikom. Na vsaki izobraževalni stopnji se vsebina predavanj dopolnjuje s poglobljenim znanjem.

Slovenski sistem ima prav tako tri stopnje strokovnih nazivov, vendar je na prvi stopnji izobraževanja bolj dovzeten za delo z mladimi in šele v drugi in tretji stopnji preide poudarek na članske ekipe, modelne karakteristike vrhunskih igralcev in ekip,

raziskovalno delo, državno zakonodajo in celostno pripravo športnikov na tekmovanje. Slovenski sistem izobraževanja ne vključuje specializacijskih tečajev.

Razlike so prisotne tudi pri univerzitetni izobrazbi. Študentje fakultete za šport v Ljubljani imajo v sklopu predmeta Teorija in metodika odbojke (osnovni program) in izbirnega programa Športno treniranje - odbojka več ur teoretičnih in praktičnih vsebin, kot jih imajo študentje Facolta' di Scienze Motorie iz univerze v Bologni. Posledično jim je priznana tudi višja stopnja izobrazbe.

Velika razlika je prisotna tudi pri sistemu licenciranja in ponovnega licenciranja trenerjev. Ponovno pridobivanje licence po daljšem časovnem obdobju trenerske neaktivnosti pomeni za italijanske trenerje velik finančni zalogaj in ponovno opravljanje izobraževalnega tečaja. V Sloveniji se ponovno licenciranje po daljšem časovnem obdobju trenerske neaktivnosti ne razlikuje od vsakoletnega pridobivanja licence.

Sistema strokovnega izobraževanja odbojkarskih trenerjev in pridobivanja licence sta si različna. Vendar lahko s poglobljeno analizo najdemo skupne iztočnice.

Key words: Volleyball, instructor, licence, licensing system, educational training.

THE COMPARISON OF THE PROFESSIONAL EDUCATIONAL TRAINING AND LICENSING OF VOLLEYBALL INSTRUCTORS IN SLOVENIA AND ITALY

Jasmina Pištan

University of Ljubljana, Faculty of sports, 2007

Number of pages: 98 Number of tables: 29 Number of graphs: 0

Number of sources: 19 Number of attachments: 0

ABSTRACT

The thesis presents the differences between the educational system of volleyball instructors in Slovenia and Italy with the purpose of setting out the positive side of the Slovenian system and finding ideas for possible solutions where needed. In the comparison part we discovered that the two educational systems are different.

The Italian educational system (like the Slovenian) has three levels of professional titles. The condition to access is to pass the medical examination and be at least 18 years old. Besides elementary educational trainings there are also specialist courses that serve to enhance professional knowledge on different fields. The Italian model of elementary education focuses on the development of motorial capacities, the preparation and moderation of trainings in the frame of cyclic training, the prevention of pathologies and injuries and the organization of work with the professional team and the doctor. On each educational level the content of classes is supplemented with enhanced knowledge.

On the first level of education the Slovenian system is more oriented towards the young and puts attention to membership teams, model characteristics of top-level

players and teams, research work, state legislative and overall preparation of sportsmen and sportswomen for competitions only on the second and third level. The Slovenian system of education does not include courses of specialisation.

Differences can be found also on the level of University education. Students of the Faculty of Sports in Ljubljana have, in the frame of Theory and Methodology of Volleyball (elementary program) and the facultative program Sports Training – Volleyball several more hours of theoretical and practical lessons than the students of Facolta' di Scienze Motorie at the University of Bologna. The former are consequently recognised a higher level of education.

There is a big difference in the system of licensing and re-licensing of trainers. Regaining the licence after a longer period of the trainer's inactivity represents a big money investment for the Italian trainers, who have to re-pass also the course of education. Re-licensing after a longer period of trainer's inactivity in Slovenia does not differ from renovating the licence year by year.

The two systems of professional training and licensing of volleyball trainers are different. However, with enhanced analysis common headwords can be found.

KAZALO

IZVLEČEK	5
ABSTRACT	7
1. UVOD	11
2. PREDMET, PROBLEM IN NAMEN DELA	14
3. CILJI	20
4. DELOVNE HIPOTEZE	21
5. METODE DE LA	22
5.1. VZOREC MERJENCEV	22
5.2. VZOREC SPREMENLJIVK	22
5.3. ORGANIZACIJA ZBIRANJA PODATKOV	23
5.4. METODE OBDELAVE PODATKOV	25
6. EMPIRIČNI PODATKI Z RAZPRAVO	26
6.1. PRISTOJNOST TRENERJEV GLEDE NA STROKOVNI NAZIV	26
6.2. ŠTEVILO UR IN VSEBINA IZOBRAŽEVALNEGA PROGRAMA NA UNIVERZI	30
6.2.1. IZOBRAŽEVANJE STROKOVNEGA KADRA NA FAKULTETI ZA ŠPORT V LJUBLJANI	30
6.2.2. IZOBRAŽEVANJE STROKOVNEGA KADRA NA FACOLTA' DI SCIENZE MOTORIE V BOLOGNI	31
6.3. PRIZNAVANJE STROKOVNIH NAZIVOV ZA UNIVERZITETNO IZOBRAŽEVANJE	33
6.4. STRUKTURA IZOBRAŽEVANJA STROKOVNIH DELAVCEV (ŠTEVILO UR IN VSEBINE IZOBRAŽEVALNEGA PROGRAMA)	34
6.4.1. STRUKTURA IZOBRAŽEVANJA STROKOVNIH DELAVCEV V SLOVENIJI	34
6.4.1.1. TRENER MLADIH	35
6.4.1.2. VADITELJ ODBOJKE	36
6.4.1.3. TRENER ODBOJKE	39
6.4.1.4. TRENER ODBOJKE I. RAZREDA	41
6.4.2. STRUKTURA IZOBRAŽEVANJA STROKOVNIH DELAVCEV V ITALIJI	42
6.4.2.1. CORSO ALLIEVO ALLENATORE (TRENER PRIPRAVNIK)	44
6.4.2.2. CORSO ALLENATORE PRIMO GRADO (TEČAJ ZA TRENERJE PRVE STOPNJE)	47
6.4.2.3. CORSO ALLENATORE SECONDO GRADO (TEČAJ ZA TRENERJA DRUGE STOPNJE)	52
6.4.2.4. CORSO ALLENATORE TERZO GRADO (TEČAJ ZA TRENERJE TRETJE STOPNJE)	57
6.4.2.5. DODATNA IZOBRAŽEVANJA	59
6.5. STROŠEK IZOBRAŽEVANJA	75
6.5.1. POVPREČNE PLAČA V SLOVENIJI IN V ITALIJI	75

6.5.3. PRIMERJAVA CEN IZOBRAŽEVALNIH PROGRAMOV GLEDE NA POVPREČNO PLAČO	76
6.6. POSTOPEK LICENCIRANJA IN PONOVNega LICENCIRANJA	78
6.6.1. LICENCIRANJE STROKOVNIH KADROV V SLOVENIJI	78
6.6.2. LICENCIRANJE STROKOVNIH KADROV V ITALIJI	79
6.6.3. PRIMERJAVA LICENCIRANJA STROKOVNIH KADROV	82
6.7. STROŠEK LICENCIRANJA	83
6.7.1. STROŠEK LICENCIRANJA V SLOVENIJI	83
6.7.2. STROŠEK LICENCIRANJA V ITALIJI	83
6.7.3. PRIMERJAVA STROŠKA LICENCIRANJA V SLOVENIJI IN ITALIJI	86
6.8. DODATNE UGOTOVITVE	88
6.8.1. TUJI TRENERJI V SLOVENIJI	88
6.8.2. TUJI TRENERJI V ITALIJI	89
7. ZAKLJUČEK	92
<hr/>	
8. LITERATURA	97
<hr/>	

1. UVOD

Odbojka je nastala leta 1895 v Združenih državah Amerike. "Izumil" jo je Američan William G. Morgan, ki je bil koordinator športne vzgoje na YMCA Massachusetts. Morgan je odbojko zastavil kot igro, ki se lahko igra v telovadnici ali na prostem. Bistvo igre je v odbijanju žoge z ene na drugo stran mreže. Cilj ene ekipe je, da z največ tremi dotiki pošlje žogo v nasprotnikovo polje tako, da je ta ne uspe vrniti (Ribič, 2004). V Evropo je prodrla relativno pozno. Prinesli so jo ameriški vojaki v Francijo med prvo svetovno vojno. Iz Francije se je nato začela širiti po vsej Evropi. Leta 1947 so se v Parizu zbrali predstavniki odbojgarskih zvez petnajstih držav in ustanovili FIVB (Federation International of Volleyball).

V Jugoslaviji je prve temelje odbojki postavil Rdeči križ Jugoslavije, ki je leta 1924 organiziral seminarje za učitelje in profesorje telesne vzgoje v Beogradu, Zagrebu in Ljubljani. Na teh seminarjih je ameriški profesor William Vailand pokazal, kako se igra odbojka. Odbojka je bila nekaterim profesorjem že nekoliko znana igra, ker so se z njo seznanili v času svojega študija na Dunaju. Pri urah telesne vzgoje so včasih učili osnove odbojke, kar pa ni imelo nobenega vpliva na razvoj odbojke v Sloveniji. Poleg profesorjev športne vzgoje so bili na seminarjih prisotni tudi predstavniki skavtov. Skavti so začeli igrati odbojko takoj po seminarjih v takem obsegu, da imamo lahko leto 1924 za začetek odbojke v Sloveniji (Logar, 1959).

Odbojka je postala tekmovalna igra šele, ko jo je sprejela v svoj program dela sokolska organizacija. Sokoli so sprejeli odbojko po drugi poti kot skavti. Leta 1926 se je vršil Vsesokolski zlet v Pragi, na katerem so bili prisotni tudi nekateri člani Sokola iz raznih krajev Slovenije. Na tem zletu so Čehi prvič tekmovali v odbojki in so tako Slovenci imeli priliko videti, kako ta igra izgleda (Logar, 1959).

Od svojega nastanka dalje se je igra odbojke iz leta v leto bolj izpopolnjevala, spreminjanju igre so se prilagajala pravila, spreminjali so se načini treniranja in načini izobraževanja trenerjev. FIVB šteje danes 218 včlanjenih držav po vsem svetu. Vse države članice FIVB nimajo enotnega sistema izobraževanja odbojgarskih trenerjev. FIVB Coach Course SPA (Sports Aid Programme) je mednarodni tečaj za

izobraževanje odbojgarskih trenerjev, ki so ga prvič organizirali leta 1971 na Japonskem. Tega tečaja se je udeležilo 49 trenerjev iz 13 držav. Program FIVB Coach Course SPA sestavljajo in vodijo trenerji z mednarodno trenersko licenco. Danes se teh tečajev in seminarjev udeležujejo predvsem trenerji iz držav, ki še nimajo razvite lastne institucije za izobraževanje odbojgarskih trenerjev (FIVB development programmes, 2007; & Storia della pallavolo, 2007).

Sedanji model tekmovalnega športa zahteva veliko več udarcev, blokov, sprejemov udarca, sprejemov bloka lastnih in nasprotnih blokerjev (Krevsel, 1993). Veliko večja zasičenost s skoki, šprinti in padci zahteva vse večje funkcionalne sposobnosti, hkrati pa večja možnost poškodb. Trajanje odbojgarske tekme je časovno neomejeno. Uvedba novega načina štetja, pri katerem vsaka napaka pomeni točko, je precej skrajšala čas trajanja tekme, če pa sta ekipi zelo izenačeni, lahko traja tekma tudi več kot 100 minut. Ta značilnost zahteva od igralca psihično in telesno vzdržljivost, nepopustljivost, odpornost na stres (Ribič, 2004). Najpomembnejši dejavniki, ki vplivajo na igro so: kondicijska pripravljenost, tehnična pripravljenost, taktična pripravljenost, psihološka pripravljenost (Centa, 2003).

Vse te spremembe, ki so se dogajale v obdobju od začetkov do danes, so močno vplivale na igralce odbojke (Ribič, 2004). Hiter tempo življenja in številni treningi so glavni povzročitelji stresa. Športnikom zmanjkuje časa za počitek in regeneracijo, ki je bistvena za maksimalni domet rezultatov. Dobro sestavljeni treningi in pravilna ciklizacija so orožje, s katerim se trenerji bojujejo proti konkurenci v času, ko je edini moto športnikov samo še delo, zato sta toliko bolj pomembna vpliv in izobraženost trenerjev, ki se morajo zavedati prenasičenosti in pomembnosti počitka ter sprostitev (Tržan, 2006).

Po Krevslu (2001) poznamo 15 pedagoških dilem sodobnega trenerja, od katerih bi izpostavila tretjo dilemo, to je Učenje in šolanje, ki pravi, da je treba mojstre učiti aktualnih novosti, unikatne mojstrovine pa je treba izbrusiti do virtuoznosti, kar je mogoče samo v ustrezni šoli. To pa je državna reprezentanca v deški, kadetski, mladinski in končno v članski reprezentanci. Med učenjem in šolanjem je dialektična zveza 4 x D (delo, dejanje, dejavnost, dosežek). Dečke in deklice je treba učiti in

šolati deset let. Vse aktualno znanje bo uporabljeno v članski konkurenci na olimpijskih igrah, svetovnih prvenstvih itd.

Pomembna je tudi dvanajsta dilema, prav tako Učenje in šolanje, ki pravi, da se morajo športniki vedno znova učiti in ustrezno tudi šolati, to je študirati vedno nove tehnično – taktične mojstrovine. V tem smislu je treba zagotoviti ustrezno šolanje. Športno mojstrstvo je mogoče zagotoviti samo v reprezentancah, ki so visoke šole vrhunškega športa. Članska reprezentanca je vzor mladincem, mladinci kadetom, kadeti otroškim kategorijam. Učenje in šolanje sta lahko institucionalna in tudi funkcionalna. Talenti se lahko brusijo, izoblikujejo v mojstre le v reprezentanci, ne pa v klubih (Krevsel, 2001).

Tako tretja kot dvanajsta pedagoška dilema sodobnega trenerja se nanašata na temo, ki jo bomo obdelali v tej diplomski nalogi, to je vzgojo in treniranje odbojkarjev, za kar so lahko pistojni le trenerji, ki so uspešno končali izobraževalni program in svoje znanje redno dopolnjujejo na licenčnih seminarjih.

2. PREDMET, PROBLEM IN NAMEN DELA

Namen te diplomske naloge je zbrati, preučiti, obdelati informacije o obeh sistemih, ju med seboj primerjati in ugotoviti morebitne medsebojne razlike in skušati ugotoviti, kakšen je pomen teh razlik in od kod izvirajo, ter v zadnji fazi najti najbolj ustrezne idejne rešitve za slovenski prostor in jih predstaviti. Primerjava se nam zdi smiselna, ker bo prikazala razlike in podobnosti med obema sistemoma. Tako bomo teoriji odprli nove poti in poglede na strokovno izobraževanje, stroki pa nakazali smernice nadaljnjega razvoja. Trenerskim krogom bo bolj jasno, zakaj so bile potrebne spremembe in v katero smer se bodo področja amaterskega in strokovnega strokovnega izobraževanja še spreminjala in dopolnjevala.

Odbojka je kolektivni šport, katerega rezultat je sestavljen iz uspešnosti in učinkovitosti posameznih igralcev in celotne ekipe. Celotno ekipo tako delimo na igralce in na strokovno vodstvo. Zlasti pa ima pri tem pomembno vlogo trener. Po Krevselovem mnenju je za naloge, ki so neposredno povezane s treniranjem ekipe, odgovoren izključno trener. Trener se pojavlja v vlogah učitelja, svetovalca, psihologa, pedagoga, generala določenega področja. Da pa se lahko izkaže v teh vlogah, mora imeti določene lastnosti, ki so osebna filozofija, zanimanje za posameznika, spoštovanje, sposobnost za zagotavljanje discipline, želja po zmagi, pripravljenost za delo, poznavanje športa, razumevanje mladih, moralne norme, poštenost, zagovarjanje idej, etični standardi, domišljija, smisel za humor in sposobnost improvizacije (Krevsel 2001). Poleg tega mora imeti trenerske izkušnje in pedagoške sposobnosti, ključno pa je seveda znanje. Potrebuje specifično znanje o tehniki, taktiki, kondicijski pripravi in sestavi treningov, ki ga mora dopolnjevati s splošnim znanjem: medicine športa, fiziologije športa, psihologije športa, prehrane, biomehanike, fizioterapije, računalništva in video tehnike (Baacke, 2003). Iz zgoraj navedenega je razvidno, da mora imeti trener za uspešno in korektno delo mnogo sposobnosti in veliko znanja. Spoznanje, da so uspehi v športu možni samo, če se k delu pristopi na osnovi strokovnih spoznanj, je razširjeno tako v svetu kot pri nas (Pahor, 1990).

Slovenci se zelo radi primerjamo z ostalimi narodi. Morda izvira naša naravnost k primerjanju, še posebej z boljšimi in močnejšimi, iz dejstva, da nas je malo in iz naše majhnosti. Tako skušamo z inovacijami, trdim delom in veliko mero zagrizenosti dohajati "velike brate".

Izobraževanje in licenciranje odbojgarskih trenerjev v Sloveniji vodi Zveza odbojgarskih trenerjev Slovenije pod okriljem Odbojgarske zveze Slovenije. Odbojgarska zveza Slovenije je ena od panožnih zvez, ki mora za svoje delovanje odgovarjati Olimpijskemu komiteju Slovenije.

Odbojgarska zveza Slovenije nadzira celotno dogajanje v odbojgarski sferi. Vodi, nadzira in razpisuje izobraževanja za sodnike in trenerje, organizira državno prvenstvo in vodi evidenco vseh igralcev. Za organizacijo izobraževalnih tečajev lahko poskrbi sama ali pooblasti zunanjega izvajalca. Odbojgarska zveza Slovenije že vrsto let pooblašča Fakulteto za šport v Ljubljani kot zunanjega izvajalca za organizacijo izobraževalnih tečajev. Licenčni seminarji so vodeni izključno s strani Odbojgarske zveze Slovenije.

Pred leti je dr. Zadražnik, tedanji predsednik strokovnega sveta Odbojgarske zveze Slovenije, ugotovil, da je dotedanji izobraževalni sistem amaterskega kadra "zastarel" in ne ustreza sodobnim odbojgarskim trendom. Raziskava Pahorja o primerjavi pedagoških sposobnosti odbojgarskih trenerjev prve in druge slovenske odbojgarske lige iz leta 1990 pa je pokazala, da ni bistvenih razlik med trenerji prve in druge slovenske odbojgarske lige in da je lahko trener vsak, kdor hoče delati. Brez strokovnosti, s polprofesionalizmom, amaterizmom in nerešenim pravnim položajem trenerjev večjega uspeha v slovenski odbojki ne moremo pričakovati. Glavni povod za prenovo je bil na novo sprejet Zakon o športu. Potrebna je bila prenova, ki pa je že od samega začetka naletela na ostre kritike s strani trenerjev. Normalno je, da se bodo strokovni delavci upirali spremembam, ki jim otežujejo pot do strokovnih nazivov in pridobivanju licenc. Najtežji je prvi korak. Tega so se zavedali tudi v Odbojgarski zvezi Slovenije in z uvajanjem novega sistema niso oklevali.

Strokovno usposabljanje in izobraževanje za profesionalen kader se izvaja na Fakulteti za šport v Ljubljani in zadnji dve leti tudi na Pedagoški fakulteti v Mariboru.

Na Fakulteti za šport v Ljubljani se izvaja osnovni program ter program Športnega treniranja smer odbojka, kjer po štirih letih šolanja kandidat postane športni pedagog in trener odbojke. Tako na Fakulteti za šport v Ljubljani kot na Pedagoški fakulteti v Mariboru lahko študent s študijem na visoki strokovni šoli po triletnem študiju postane diplomirani trener odbojke. Ker ta program poteka šele od leta 2005, bodo njegovi učinki v praksi vidni šele čez kakšno leto.

Druga možnost izobraževanja poteka v sodelovanju med Odbojkarsko zvezo Slovenije in Fakulteto za šport v Ljubljani, kjer pridobijo slušatelji nazive amaterskega strokovnega kadra. Kot je razvidno iz tabele 1 delimo stopnje strokovnega izobraževanja na trener mladih, vaditelj, trener odbojke in trener odbojke prvega razreda.

Tabela 1: Stopnje strokovnega izobraževanja in vrste licenc v Sloveniji

STOPNJA IZOBRAŽEVANJA	STROKOVNI NAZIV	LICENCA
/	trener mladih	C
1	vditelj odbojke	C
2	tener odbojke	B
3	tener prvega razreda	A

V tabeli 1 lahko vidimo tudi hierarhijo licenciranja. Do C licence so upravičeni trenerji mladih in vaditelji odbojke, z njo pa lahko vodijo mlade ekipe in tretjo državno ligo odbojke, B licenco dobijo trenerji odbojke, ki lahko vodijo drugo državno ligo odbojke, A licenco pa dobijo trenerji odbojke prvega razreda, s katero lahko vodijo prvo državno ligo in državno reprezentanco odbojke.

V Sloveniji lahko trenerji zaprosijo tudi za začasno licenco. Zanj lahko zaprosijo pravne osebe tudi v primeru, da nimajo ustrezne strokovne izobrazbe. Oseba, ki želi voditi določeno ekipo in za to nima ustrezne strokovne izobrazbe, mora Odbojkarsko zvezo Slovenije pisno zaprositi za odobritev začasne licence. Za vsako začasno licenco lahko oseba zaprosi za dve tekmovalni sezoni (ni nujno, da sta ena za drugo). V tem času se mora ta oseba udeležiti ustreznega izobraževalnega tečaja in ga uspešno opraviti. Osebe brez strokovnega naziva lahko zaprosijo za začasno C licenco in tako vodijo ekipe, ki igrajo v tretji državni ligi in vse ekipe mladinskega

pogona (do 18 let). Vaditelj odbojke, ki ima C licenco, lahko vodi ekipo, ki tekmuje v tretji slovenski ligi. Če bi ta ekipa napredovala, je ta trener v drugi slovenski ligi ne bi mogel voditi. V tem primeru zaprosi za začasno B licenco, tako da lahko še naprej vodi svojo ekipo in hkrati opravi izobraževalni tečaj za trenerja odbojke. Isto velja tudi za trenerje odbojke, katerih ekipa je napredovala v prvo državno ligo. Ti lahko zaprosijo za začasno A licenco in opravijo tečaj za trenerja prvega razreda.

Naš sedANJI sistem izobraževanja in licenciranja strokovnih in amaterskih odbojgarskih kadrov smo primerjali s sistemom v "odbojgarsko bolj razvitih" državah. Naša zahodna soseda Italija je svetovna odbojgarska velesila. Njen izobraževalni sistem in sistem licenciranja strokovnih in amaterskih kadrov je zagotovo vrhunsko zastavljen, kajti v nasprotnem primeru ne bi dosegali stalnih vrhunskih rezultatov na vseh pomembnejših mednarodnih tekmovanjih in to v vseh starostnih kategorijah.

V Italiji nadzira celotno športno sfero CONI (Centro Olimpico Nazionale Italiano). CONI se deli na državne panožne zveze, med katere sodi tudi FNP (Federazione Nazionale di Pallavolo - državna odbojgarska zveza), ki vodi izobraževanje in licenciranje odbojgarskih trenerjev v Italiji. FNP se deli na FRP (Federazione Regionale di Pallavolo - deželne odbojgarske zveze) in na FPP (Federazione Provinciale di Pallavolo - pokrajinske odbojgarske zveze). Pokrajinske odbojgarske zveze FPP vodijo preko CQP (Centro di Qualificazione Provinciale - pokrajinski kvalifikacijski centri) izobraževalne programe in licenčne seminarje za Allievo Allenatore (trener pripravnik) in Allenatore Primo Grado (trener prve stopnje). FPP vodi preko CQR (Centro di Qualificazione Regionale - deželni kvalifikacijski center) izobraževalne programe in licenčne seminarje za Allenatore Secondo Grado (trener druge stopnje), od regije pa je odvisno, če imajo tudi specializacijska izobraževanja za Istruttore Giovanile (inštruktor mladinskega pogona), Preparatore Fisico di Pallavolo (kondicijski trener) in Corso per Scoutmen (tečaj za oglednika). Na državni ravni vodi FNP preko CQN (Centro di Qualificazione Nazionale - državni kvalifikacijski center) izobraževalne programe in licenčne seminarje za Allenatore Terzo Grado (trener tretje stopnje). Znotraj FNP delujejo kvalifikacijski centri. CQN preko oddelka za trenerje poskrbi za organizacijo tečajev za trenerje, izobražuje docente, skrbi za literaturo in didaktični material ter skrbi za vodenje, beleženje in hrambo podatkov o vseh izobraževanjih, ki so se odvijala v državi. Izobraževalne

programe vodijo zgoraj navedeni kvalifikacijski centri CQN – oddelek za trenerje pa prizna doseženo kvalifikacijsko stopnjo.

Fakultete za šport (Facolta` di scienze motorie) imajo pri izobraževanju strokovnih kadrov zelo majhno vlogo. Študentje pridobijo naziv Allievo Allenatore, če opravijo izpit iz športnih iger z oceno nad sedemindvajset (kar pomeni v slovenski ocenjevalni lestvici oceno osem), v nasprotnem primeru so do tega naziva upravičeni šele po diplomi.

Tabela 2: Stopnje strokovnega izobraževanja in vrste licencv Italiji

STOPNJA IZOBRAŽEVANJA	STROKOVNI NAZIV	LICENCA
predstopnja	Allievo Allenatore	prvenstva divizij (prvenstva na pokrajinski ravni)
1	Allenatore Primo Grado	tekmovanja mladinskega pogona
2	Allenatore Secondo Grado	prvenstva na deželni ravni C in D ter prvenstva na državni ravni B2 in B1
3	Allenatore Terzo Grado	prvenstva na državni ravni A2 in A1

Iz tabele 2 je razvidno, da v Italiji ne uporabljajo posebnih oznak za licence (C, B, A) pač pa je v strokovnem nazivu opisana njegova namembnost. Italijanski sistem izobraževanja odbojgarskih trenerjev predvideva tudi predstopnjo (Allievo Allenatore), trener z omenjeno licenco pa lahko vodi le prvenstva divizij. Allenatore Primo Grado predstavlja prvo stopnjo izobraževanja, trener s tem nazivom pa je usposobljen za vodenje ekip mladinskega pogona. Allenatori Secondo Grado predstavljajo drugo stopnjo izobraževanja in so habilitirani za vodenje ekip, ki igrajo v deželnih prvenstvih D in C, ter državnih prvenstvih B2 in B1. Allenatore Terzo Grado predstavlja tretjo stopnjo izobraževanja. Trenerji tretje stopnje so usposobljeni za vodenje državnih prvenstev A2 in A1.

"Svet se vrti okoli denarja," je rek, ki še vedno drži. Profesionalni igralci in trenerji so za svoje delovanje plačani. Vsak, ki se želi ukvarjati s trenerskim poklicem, mora iti skozi izobraževalni proces. Časovni in finančni vložek pa se razlikujeta glede na stopnjo trenerskega naziva, po katerem posegajo. V Sloveniji je cena izobraževalnega tečaja odvisna od števila načrtovanih ur, ki jih ta predvideva, v Italiji pa se cena tečaja zvišuje glede na stopnjo trenerskega naziva. Sistema bomo

primerjali tudi po finančni plati, saj ta vidik postaja v sodobni družbi vse bolj pomembnejš, zato ga ne smemo prezreti.

Predvidevamo, da večina mladih trenerjev izhaja iz vrst odbojgarskih igralcev in igralk. Tem se po dolgotrajni športni karieri ne zdi potrebno pripravljati veliko denarja in časa za strokovno izpopolnjevanje. Ne zavedajo se, da je njihovo znanje zelo relativno, ker nimajo teoretične podlage in lahko v določenih situacijah za svoje varovance ne izberejo pravega pristopa. Večinoma se držijo procesa treniranja, katerega so bili delžni v članski konkurenci, ker so pozabili načine treniranja odbojgarskih veščin iz mladih let. Poleg tega se je z razvojem in spreminjanjem odbojgarske igre spremenil tudi način treniranja. Potrebne so točno določene ciklizacije treningov, ki zagotavljajo vrhunsko formo ob pravem času, potrebni so specifični treningi za kondicijsko pripravljenost in še marsikaj drugega. Dober primer je trening z utežmi, ki je potreben za dobro kondicijsko pripravljenost. Problemi treninga z utežmi pa tudi ostalih inovativnih metod treniranja pri odbojki so povezani predvsem s pomanjkanjem znanja in izobrazbe trenerjev, ki vodijo ekipo. Večina trenerjev jemlje svoje znanje iz izkušenj, ki so si jih pridobili skozi lastno športno pot in tako prenašajo izkušnje in znanje svojih trenerjev naprej svojim tekmovalcem, kar je v bistvu zgrešeno, saj se principi treniranja in zahteve športa neprestano spreminjajo, prav tako pa tudi pravila (Centa, 2003). Ugotavljamo tudi, da je posameznim odbojgarskim delavcem z amaterizmom in entuziazmom uspelo doseči uspeh na področju množičnosti odbojke, ne pa tudi na področju tekmovalne in vrhunske odbojke (Pahor, 1990).

Smiselno bi bilo imeti enotni izobraževalni in licenčni sistem v vseh evropskih državah. K temu bi morale stremeti vse odbojgarske zveze v Evropski uniji, ker je v današnjem času pretok delovne sile še večji kot pred leti.

3. CILJI

Iz predmeta in problema izhajajo naslednji cilji:

1. Predstaviti pogoje, ki jih morajo izpolnjevati trenerji za opravljanje trenerskega poklica v Sloveniji in v Italiji.
2. Predstaviti sistem, po katerem trenerji pridobivajo strokovni naziv v odbojki v Sloveniji in v Italiji.
3. Primerjati število ur in vsebine programov izobraževanja na posamezni stopnji izobraževanja odbojcarskih trenerjev v Sloveniji in v Italiji.
4. Ugotoviti finančno obremenjenost trenerjev pri pridobivanju izobrazbe in licence v Sloveniji in v Italiji.

4. DELOVNE HIPOTEZE

H1: Pristojnost trenerjev za vodenje določene ravni tekmovanja glede na njihove strokovne nazive je v Sloveniji in Italiji enaka

H2: Število ur in vsebine programov izobraževanja na Fakulteti za šport v Ljubljani in na Facolta` di Scienze Motorie v Bologni nista enaka.

H3: Diplomantom Fakultete za šport v Ljubljani je priznan višji strokovni naziv kot diplomatom Facolta' di Scienze Motorie na italijanskih univerzah.

H4: Število ur in vsebine programov izobraževanja amaterskih strokovnih kadrov v Sloveniji in Italiji nista enaka.

H5: Strošek izobraževanja amaterskih strokovnih kadrov je na posamezni ravni izobrazbe višji v Sloveniji.

H6: Postopek licenciranja in ponovnega licenciranja v Sloveniji in Italiji nista enaka.

H7: Cena enoletne licence na posamezni ravni je višja v Sloveniji.

5. METODE DELA

5.1. VZOREC MERJENCEV

Primerjava sistema izobraževanja odbojgarskih trenerjev bo opravljena med državama Italijo in Slovenijo.

5.2. VZOREC SPREMENLJIVK

Spremenljivke, s katerimi bo problem obravnavan, so:

1. Pristojnost trenerjev za vodenje tekmovanj na določenem nivoju glede na njihove nazive.

Podatke za primerjavo pristojnost trenerjev za vodenje tekmovanja na določenem nivoju smo pridobili iz internetnih strani Centro Qualificativo Nazionale, Comitato provinciale Bologna & FIPAV – Comitato Regionale Emilia Romagna (2006) ter Program strokovnega usposabljanja v odbojki (Zadražnik, 1998).

2. Sistem izobraževanja kadrov:

2.1 Število ur in vsebine na posamezni ravni programa izobraževanja za amaterske strokovne kadre v Sloveniji in v Italiji (razlikovali bomo tudi število teoretičnih in število praktičnih ur pri vsaki vsebini).

2.2 Število ur in vsebine programa izobraževanja na Fakulteti za šport v Ljubljani in Facolta' di Scienze Motorie v Bologni (razlikovali bomo tudi število teoretičnih in število praktičnih ur pri vsaki vsebini).

2.3 Cena izobraževalnih tečajev za amaterske strokovne kadre (primerjava bo opravljena na podlagi povprečne državne plače).

2.4 Stopnjo priznavanja študentov in diplomantov Fakultete za šport v Ljubljani in Facolta' di Scienze Motorie v Bologni s strani odbojgarske zveze.

Podatke o številu ur, vsebine in cene na posamezni ravni programa smo pridobili iz internetnih strani Centro Qualificativo Nazionale, Comitato provinciale Bologna & FIPAV – Comitato Regionale Emilia Romagna (2006) ter Program strokovnega usposabljanja v odbojki (Zadražnik, 1998). Število ur in vsebino izobraževalnega programa za Facolta' di Scienze Motorie iz Bologne smo povzeli po svetovnem spletu Università di Bologna (2006). Podatke za Fakulteto za šport v Ljubljani smo dobili v času študija.

3. Sistem licenciranja:

3.1 Postopek licenciranja v Sloveniji in Italiji.

3.2 Cene posamezne licence v Sloveniji in Italiji.

3.3 Postopek ponovnega licenciranja po določenem neaktivnem obdobju trenerja v Sloveniji in Italiji.

Podatke o postopku licenciranja, cenah licenc in postopku obnavljanja licenc smo pridobili iz internetnih strani Centro Qualificativo Nazionale, Comitato provinciale Bologna & FIPAV – Comitato Regionale Emilia Romagna (2006) ter Program strokovnega usposabljanja v odbojki (Zadražnik, 1998).

5.3. ORGANIZACIJA ZBIRANJA PODATKOV

V diplomski nalogi smo uporabili metodi intervjuja in urejanja faktografskih podatkov.

Program izobraževanja odbojkarskih trenerjev v Italiji nam je iz internetne strani Centro Qualificativo Nazionale (2006) posredoval gospod Di Carlo, ker so študijski programi dostopni le trenerjem z uporabniškim geslom. Di Carlo je izredni profesor na Facolta' di Scienze Motorie di Bologna za predmet Teoria tattica e didattica delle attività motorie di gruppo, recreative e del tempo libero (športna rekreacija) in trener z mednarodno licenco. Pogovor z Di Carlom (april 2006) nam je pomagal tudi pri boljšem razumevanju celotnega postopka izobraževanja strokovnega kadra v Italiji.

Na internetni strani Centro Qualificativo Nazionale (2006) smo dobili izobraževalni program Corso Nazionale di IV livello Europeo di formazione per Allenatori delle FSN e DSA (Državni tečaj IV Evropskega nivoja za izobraževanje trenerjev FSN in DSA) ter pravilnik FIPAV (Federazione Italiana Palla Volo).

Dodatne izobraževalne programe kot so: Corso nazionale per "maestro" di beach volley, (tečaj za učitelje odbojke na mivki), Corso di specializzazione per Allenatore settore Giovanile (specialistični tečaj za trenerje mladinskega pogona) in Corso di specializzazione per Istruttore Giovanile (specialistični tečaj za inštruktorje mladinskega pogona) smo dobili na internetnih straneh Comitato provinciale Bologna & FIPAV – Comitato Regionale Emilia Romagna (2006).

Pogovor s Paladino R. (maja 2006), sekretarjem deželnega odbojkarskega komiteja Emilia Romagna, nam je pomagal pri razumevanju sistema licenciranja odbojkarskih trenerjev. Pokazal nam je tudi zbirko vseh izobraževalnih tečajev in licenčnih seminarjev, ki jih imajo shranjene na DVD-jih v knjižnici deželnega odbojkarskega komiteja.

Pogovor s Parlatini L. (junij 2006), Allenatore Terzo Grado, ki je zadolžen za koordinacijo šolske odbojke v občini Bologna, nam je opisal in pojasnil postopek pridobivanja naziva Allenatore Terzo Grado.

Pogovor z Brigato A. (september 2006), Allenatore Primo Grado nam je pojasnil, kaj so prvenstva divizij in po kakšnem sistemu delujejo.

Podatke o programu predmeta Teoria, Tecnica e Didattica degli sport di squadra smo povzeli iz internetnega spleta Universita' di Bologna (2006).

Vse podatke za slovensko ozemlje je posredoval Zadražnik v času študija na Fakulteti za šport v Ljubljani.

Informacije o povprečnih plačah smo povzeli po internetnih straneh ISTAT (2007) & Povprečne mesečne plače v Sloveniji (2007).

5.4. METODE OBDELAVE PODATKOV

Komparativno metodo smo uporabili za obdelavo analiziranih dokumentov iz opisnega raziskovanja.

6. EMPIRIČNI PODATKI Z RAZPRAVO

6.1. PRISTOJNOST TRENERJEV GLEDE NA STROKOVNI NAZIV

Pristojnost trenerjev pomeni, da ima trener pravico vodenja ekipe na določenem nivoju tekmovanja. Pristojnost trenerjev je zelo težko primerjati, ker imata državi različen sistem dodeljevanja pristojnosti. V Sloveniji imamo tri stopnje licenc (A, B in C) in glede na vrsto licence je definirana pristojnost. V Italiji ima vsak strokovni naziv pripadajočo licenco in glede na to so dodeljene pristojnosti. Iz tabel 3 in 4 je razvidno, da imajo slovenski trenerji, ki delujejo kot pomočniki trenerja, več pristojnosti, ker lahko z vsako vrsto licence delujejo kot pomočniki trenerja na vseh nivojih tekmovanja.

Tabela 3: Habilitacija trenerjev glede na njihov strokovni naziv v Sloveniji

Trenerski naziv	Funkcija	Prvenstva mladinskega pogona	Državna tekmovanja 3. liga	Državna tekmovanja 2. liga	Državna tekmovanja 1. liga
C licenca (Trener mladih in Vaditelj odbojke)	Trener	DA	DA	NE	NE
C licenca	Pomočnik trenerja	DA	DA	DA	DA
B licenca (Trener odbojke)	Trener	DA	DA	DA	NE
B licenca	Pomočnik trenerja	DA	DA	DA	DA
A licenca (Trener odbojke prvega razreda)	Trener	DA	DA	DA	DA

Vsi trenerji v Sloveniji imajo pravico do začasne licence. Za začasno licenco morajo pisno zaprositi Odbojgarsko zvezo Slovenije. Začasna licenca dovoljuje trenerju, da opravlja poklic na nivoju naslednjega trenerskega naziva, za katerega še ni pristojen. Za začasno licenco lahko trener zaprosi največ dve leti (igralni sezoni) za vsak

trenerski naziv. Za začasni naziv zaprosi vsako leto posebej. Ni potrebno, da sta sezoni zaporedni. Ko je strokovni delavec izkoristil bonus, nima pravice ponovno zaprositi za začasno licenco za isti trenerski naziv in mora za delovanje opraviti predvideno strokovno izobraževanje.

Tabela 4: Habilitacija trenerjev glede na njihov strokovni naziv v Italiji

Trenerski naziv	Funkcija	Prvenstva mladinskega pogona	Prva, druga in tretja divizija	Deželna tekmovanja (D in C prvenstvo)	Državna tekmovanja B2 in B1	Državna tekmovanja A2 in A1
Allievo Allenatore	Trener	NE	DA	NE	NE	NE
Allievo Allenatore	Pomočnik trenerja	NE	DA	NE	NE	NE
Allenatore Primo Grado	Trener	DA	DA	NE	NE	NE
Allenatore Primo Grado	Pomočnik trenerja	DA	DA	DA	DA	NE
Allenatore Secondo Grado	Trener	DA	DA	DA	DA	NE
Allenatore Secondo Grado	Pomočnik trenerja	DA	DA	DA	DA	DA
Allenatore Terzo Grado	Trener	DA	DA	DA	DA	DA

Allenatore Primo Grado lahko pridobi dovoljenje za vodenje ekipe, ki igra v deželnem D prvenstvu pod pogojem, da odbojkarska organizacija za to pisno zaprosi Centro Qualificativo Regionale (v nadaljevanju CQR).

Pomembna razlika med obema sistemoma je možnost, ki jo sistem nudi trenerju za delovanje. Trenerji v Sloveniji imajo možnost zaprositi za začasno licenco in opravljati trenerski poklic, še preden so zanj uradno usposobljeni. Trenerji v Italiji ne smejo opravljati trenerskega poklica, dokler ne pridobijo ustreznega strokovnega naziva. Trenerskega dela, za katerega niso usposobljeni, ne smejo opravljati niti med samim potekanjem izobraževanja. Allenatori Primo Grado lahko izjemoma zaprosijo CQR za

vodenje ekipe D lige, za katero bi, kot je razvidno iz tabele 4, lahko na podlagi naziva delovali izključno kot pomočnik trenerja.

Za boljše razumevanje razlik v pristojnosti odbojgarskih trenerjev med Slovenijo in Italijo prilagamo tudi tabeli 5 in 6, ki prikazujeta vpisne pogoje in habilitacijo na različnih stopnjah izobraževanja.

Tabela 5: Vpisni pogoji za pristop k izobraževanju in habilitacija po uspešno opravljenem izobraževanju v Sloveniji

STROKOVNI NAZIV V SLOVENIJI	VPISNI POGOJI	HABILITACIJA
Trener mladih	Starost: 15 let, 3 leta igralnega staža.	Vodi proces treniranja v ekipah dečkov in deklic.
Vaditelj odbojke	Starost: 18 let.	Lahko deluje v ekipah dečkov (deklic), kadetov (kadetinj) in mladincev (mladink). Ne more delovati v članskih ekipah.
Trener odbojke	Kot vaditelj odbojke vsaj dve leti aktivno delovati v procesu treniranja v odbojgarski športni organizaciji.	Lahko deluje v ekipah članov do vključno 2. državne odbojgarske lige.
Trener odbojke I. razreda	Kot trener odbojke vsaj dve leti aktivno delovati v procesu treniranja v odbojgarski športni organizaciji.	Lahko deluje v vseh ekipah na vseh nivojih tekmovanja.

Tabela 6: Vpisni pogoji za pristop k izobraževanju in habilitacija po uspešno opravljenem izobraževanju v Italiji

STROKOVNI NAZIV V ITALIJI	VPISNI POGOJI	HABILITACIJA
Allievo Allenatore	Starost: 18 let, zdravniško potrdilo.	Naziv Allievo Allenatore je začasen. Z njim lahko dve leti vodijo ekipo v prvenstvu prve, druge in tretje divizije.
Allenatore Primo Grado	Kot Allievo Allenatore dve leti aktivno delovati v procesu treniranja v odbojgarski športni organizaciji, zdravniško potrdilo.	Naziv Allenatore Primo Grado je stalen. Omogoča vodenje ekip prve, druge in tretje divizije ter ekip dečkov (deklic). Kot pomočnik trenerja lahko deluje v D in C deželnih ligah, ter v B2 in B1 državnih ligah.
Allenatore	Imeti naziv Allenatore Primo	Lahko vodi ekipe prve, druge in tretje divizije,

Secondo Grado	Grado.	D in C deželnih lig, ter B2 in B1 državnih lig. Kot pomočnik trenerja lahko deluje v A2 in A1 državni odbojarski ligi.
Allenatore Terzo Grado	Imeti naziv Allenatore Secondo Grado.	Lahko deluje v vseh ekipah na vseh nivojih tekmovanja.

Največje razlike je opaziti med nazivoma trener mladih in Allievo Allenatore. Razlike med tema dvema se kažejo že pri vpisnih pogojih in obveznostih, ki jih morajo izpolnjevati kandidati za pristop k izpopolnjevalnemu tečaju. Trener mladih lahko postane vsak, ki je dopolnil petnajst let in ima tri leta igralnega staža ter končano osnovno šolo. Ta naziv ni potreben za pristop k tečaju za vaditelja odbojke in v praksi ni bil izveden še nikoli. Allievo Allenatore lahko postane vsak, ki je dopolnil osemnajst let in opravi zdravniški pregled. Za razliko od trenerja mladih kandidatu ni potrebno imeti tri leta igralnega staža. Naziv Allievo Allenatore je začasen in je pogoj za nadaljno usposabljanje. Ta dva naziva je zelo težko primerjati, ker sta si zelo različna. Trener mladih je neobstoječi naziv (tečaj za trenerja mladih ni bil izveden še nikoli) in nima nobene vloge pri napredovanju v nazive. Allievo Allenatore je prvi naziv, ki ga pridobijo italijanski trenerji in je potreben za napredovanje v nazive.

Vaditelj odbojke lahko postane vsak, ki je dopolnil osemnajst let. Ta naziv je potreben za nadaljnje izobraževanje. Allenatore Primo Grado lahko postane vsak, ki ima naziv Allievo Allenatore dve leti.

Trener odbojke lahko postane vsak, ki ima naziv vaditelj odbojke dve leti. Allenatore Secondo Grado lahko postane vsak, ki ima naziv Allenatore Primo Grado dve leti.

Trener odbojke prvega razreda lahko postane vsak, ki ima naziv trener odbojke dve leti. Allenatore Terzo Grado lahko postane vsak, ki je pridobil naziv Allenatore Secondo Grado.

Hipoteza H1: Pristojnost trenerjev glede na njihove nazive je v obeh državah enaka. Hipotezo bomo zavrgli, ker sistema dodelujeta različne pristojnosti trenerjem, predvsem pa pomočnikom trenerja.

6.2. ŠTEVILO UR IN VSEBINA IZOBRAŽEVALNEGA PROGRAMA NA UNIVERZI

6.2.1. IZOBRAŽEVANJE STROKOVNEGA KADRA NA FAKULTETI ZA ŠPORT V LJUBLJANI

Vsi študentje Fakultete za šport v Ljubljani imajo predmet Teorija in metodika odbojke. Predmet je zastavljen dvosemestersko. V poletnem semestru drugega letnika Fakultete za šport v Ljubljani imajo študentje 15 ur predavanj in 45 ur vaj. V zimskem semestru tretjega letnika imajo študentje 15 ur predavanj in 30 ur vaj, kar je skupaj 30 ur predavanj in 75 ur vaj. Uspešno opravljeno preverjanje znanja iz odbojgarskih pravil, vse demonstracije odbojgarskih prvin, uspešnosti v igri in znanje vodenja ekipe oziroma sojenja tekme so pogoji za prijavo na pisni izpit iz Teorije in metodike odbojke. Z uspešno opravljenim izpitom iz Teorije in metodike odbojke lahko študentje zaprosijo za C licenco (njihova izobrazba je enakovredna nazivu vaditelj odbojke).

Demonstracije odbojgarskih elementov, ki jih morajo opraviti študentje Fakultete za šport v Ljubljani:

- zgornji oziroma spodnji odboj,
- spodnji, zgornji in skok servis,
- blok s prisunskimi koraki oziroma blok s križnimi koraki,
- napad z udarcem,
- bočna povaljka, ženski enoroki sprejem, sun in ribica.

Študentje Fakultete za šport v Ljubljani, ki izberejo izbirni predmet Športno treniranje odbojke, imajo v dveh letih v sklopu predmeta 160 ur predavanj, 70 ur vaj, 50 ur seminarjev, napišejo tri seminarske naloge, opravijo 100 urno prakso in vodijo dnevnik o opravljenem delu. Ko zaključijo študij, lahko zaprosijo za A licenco (njihova izobrazba je enakovredna nazivu trener prvega razreda).

V šolskem letu 2004/2005 so na Fakulteti za šport v Ljubljani odprli visokošolski triletni program za trenerje odbojke. V treh letih bodo študentje visokošolskega študija opravili iste odbojkarske obveznosti kot študentje univerzitetnega programa. Ko zaključijo študij, lahko zaprosijo za A licenco (njihova izobrazba je enakovredna nazivu trener prvega razreda). Tovrstno izobraževanje poteka šele dve leti, zato še ni jasno, kakšen vpliv bo to imelo na prakso.

6.2.2. IZOBRAŽEVANJE STROKOVNEGA KADRA NA FACOLTA' DI SCIENZE MOTORIE V BOLOGNI

Predmet Teoria, tecnica e didattica degli sport di squadra (Teorija, tehnika in didaktika ekipnih športov) je sestavljen iz štirih ekipnih športov: nogometa, košarke, odbojke in rugbyja. Študijski program predvideva spoznavanje in utrjevanje osnovnih elementov posameznih športov.

Študijske zahteve

Osnovna znanja:

- poznati osnovne značilnosti in tehnične osnove športa,
- poznati osnovne metode poučevanja, motivacije in didaktične poti,
- poznati osnovna pravila športa,
- znati narisati skico igre in igralnih shem.

Specialno znanje iz področja odbojke:

- poznati zgodovino in razvoj odbojkarske igre,
- biti sposoben pripraviti program metodično-didaktičnega procesa odbojkarskega treninga,
- naučiti se različne oblike zgornjega in spodnjega odboja, servisa in sprejema servisa ter taktičnih postavitev,
- naučiti se izvajati napadalni udarec v različnih tempih napada, izvajanje enojnega in dvojnega bloka.

Demonstracije odbojgarskih elementov, ki jih morajo opraviti študenje Facolta' di Scienze Motorie:

Elemente K1: sprejem servisa (s spodnjim ali zgornjim odbojem), podaja z zgornjim odbojem, napadalni udarec z zaščito napadalca.

Elemente K2: servis, blok, obramba, protinapad z zaščito napadalca.

Študent mora dokazati, da je osvojil osnove športa in da pozna osnove ekipnega delovanja in sodelovanja v napadu in obrambi.

Število in razmerje med številom teoretičnih in praktičnih ur je odvisno od izbranega učnega programa študenta.

Študentje, ki so izbrali Curriculum Sportivo (športni kurikulum), imajo izpit z 8 kreditnimi točkami, za katere morajo opraviti 38 ur predavanj in 60 ur praktičnega dela (20 ur nogometa in rugbyja, 20 ur košarke in 20 ur odbojke).

Študentje, ki so izbrali Curriculum Preventivo, Didattico ali Manageriale (preventivni, didaktični ali menedžerski kurikulum), imajo izpit iz predmeta Teoria, tecnica e didattica degli sport di squadra. Vendar ima za njihovo smer ta izpit 6 kreditnih točk. Vrednosti izpita je prilagojeno tudi število ur. Imajo 34 ur predavanj in 40 ur praktičnega dela (40 ur praktičnega dela je razdeljenih med dvema predmetoma 20 + 20 ur). Izbirajo med odbojko, košarko, nogometom in rugbyjem. Ker so izbirni predmeti štiri, lahko pa izberejo samo dva od teh, to pomeni, da lahko odbojko tudi izpustijo).

Izpit je sestavljen iz praktičnega dela (zgoraj navedenih demonstracij) in teoretičnega dela (pisnega in ustnega zagovora).

Diplomani ISEF-a in Facolta' di Scienze Motorie lahko pridobijo specializacijski naziv Istruttore Giovanile (inštruktor mladinskega pogona) zaradi specifičnosti njihovega šolanja. Opraviti morajo izobraževanje za Allenatore Primo Grado, ki ga organizira CQP.

Usposobljenost za Allievo Allenatore je avtomatično priznana vsem študentom Facolta' di Scienze Motorie, ki so na izpitu odbojke ali izpitu iz športnih iger dosegli višjo oceno od 27 (v slovenski lestvici je to ocena 8),

- diplomantom ISEF (fakultete za šport pred uvedbo Bolonjskega procesa),

- diplomantom Facolta' di Scienze Motorie.

Diplomantom ISEF-a ali Facolta' di Scienze Motorie, ki že imajo naziv Allievo Allenatore, bo priznan specialistični naziv Istruttore Giovanile takoj, ko bodo uspešno opravil tečaj za Allenatore Primo Grado na CQP in bodo pisno zaprosili za ta naziv CQN.

Diplomantom ISEF-a ali Facolta' di Scienze Motorie, ki že imajo naziv Allenatore Primo ali Allenatore Secondo Grado zadostuje, da pisno zaprosijo za specialistični naziv Istruttore Giovanile na CQP.

Hipoteza H2: Število ur in vsebine programov izobraževanja na Fakulteti za šport v Ljubljani in na Facolta` di scienze motorie v Bologni nista enaka. Hipotezo sprejmemo, ker se študijska programa obeh univerzitetnih institucij razlikujeta tako vsebinsko kot v številu ur.

6.3. PRIZNAVANJE STROKOVNIH NAZIVOV ZA UNIVERZITETNO IZOBRAŽEVANJE

Študentje Fakultete za šport v Ljubljani pridobijo naziv vaditelj odbojke takoj po uspešno opravljenem izpitu iz Teorije in metodike odbojke. Študentje Facolta' di scienze motorie pridobijo naziv Allievo Allenatore po uspešno opravljenem izpitu Teoria, tattica e didattica degli sport di squadra (če opravijo izpit z oceno 27 ali več pridobijo ta naziv takoj, drugače ga pridobijo ob diplomiranju). Študentom Facolta' di scienze motorie priznajo specializacijski naziv Istruttore Giovanile, ko opravijo izpit za Allenatore Primo Grado na CQP in zaprosijo zanj na CQN.

Študentje fakultete za šport v Ljubljani, ki izberejo smer Športno treniranje - odbojka, dobijo ob uspešno zaključenem programu naziv trener odbojke prvega razreda. Študentje Facolta' di scienze motorie, ki so po diplomi izbrali specializacijo iz športnega treniranja, ne pridobijo nobenega dodatnega strokovnega naziva. Ostanajo z nazivom Allievo Allenatore oziroma se jim prizna strokovni naziv Istruttore Giovanile, ko opravijo izpit za strokovni naziv Allenatore Primo Grado.

Hipoteza H3: Diplomantom Fakultete za šport v Ljubljani je priznan višji strokovni naziv. Hipotezo bomo sprejeli, ker tako po osnovnem programu kot po usmerjanju oziroma specializaciji, pridobijo študentje Fakultete za šport v Ljubljani višji strokovni naziv.

6.4. STRUKTURA IZOBRAŽEVANJA STROKOVNIH DELAVCEV (ŠTEVILO UR IN VSEBINE IZOBRAŽEVALNEGA PROGRAMA)

6.4.1. STRUKTURA IZOBRAŽEVANJA STROKOVNIH DELAVCEV V SLOVENIJI

V Sloveniji lahko k tečaju za trenerja mladih pristopi vsak, ki je dopolnil petnajst let in ima za seboj vsaj tri leta igralnega staža. Kandidat za trenerja lahko z osemnajstimi leti pristopi k tečaju za vaditelja odbojke. To je prva stopnja izobraževanja, ki je predpogoj za nadaljevanje izobraževanja. Po dveh letih dela v praksi lahko vaditelj odbojke pristopi k tečaju za trenerja odbojke. Po dveh letih dela v praksi lahko kandidat pristopi k tečaju za trenerja odbojke prvega razreda. To je najvišja stopnja izobraževanja, ki jo trener lahko pridobi v Sloveniji.

Vzpon po trenerski letvici se lahko prične od osemnajstega leta dalje. Postopek izobraževanja odbojgarskih trenerjev traja najmanj pet let, kot je prikazano v tabeli 7.

Tabela 7: Hierarhija strokovnih nazivov in čas potreben za pristop do izobraževanja v Sloveniji

Tečaj / leto	1	2	3	1	2	3	4	5
Tečaj za trenerja mladih Opravljajo ga še nepolnoletni trenerji (z dopolnjenim 15 letom) in to ni pogoj za pristop k tečaju za vaditelja odbojke								
Število obveznih letnih seminarjev (1)								
Tečaj za vaditelja odbojke Pogoj za pristop je polnoletnost								
Število obveznih letnih seminarjev (1)								

- elementarne igre z odbojkarsko vsebino,
- mini odbojka 3:3 in 4:4,
- sistem igre 6:0 (z osnovnimi principi sprejema servisa, igre v obrambi in zaščite napadalca),
- sistem 4:2 in 6:2 (osnovni sistemi igre v KI in KII),
- sistem igre 5:1 (osnovni sistemi igre v KI in KII),
- sojenje in vodenje odbojkarske tekme.

POGOJI ZA DOKONČANJE USPOSABLJANJA

1. Teoretični izpit: uspešno opravljen izpit poznavanja predstavljenih vsebin.
2. Praktični izpit:
 - prikaz tehničnih prvin,
 - sojenje in vodenje tekme.

6.4.1.2. VADITELJ ODBOJKE

SPLOŠNI PODATKI O PROGRAMU

Temeljni cilj programa je seznaniti tečajnike z osnovami tehnične, taktične in kondicijske priprave odbojkarjev v mladih kategorijah in jih usposobiti za vodenje ekip dečkov (deklic), kadetov (kadetinj) in mladincev (mladink).

Program Vaditelj odbojke predstavlja prvo stopnjo izobraževanja športnih trenerjev. Pridobitev naziva vaditelj odbojke je pogoj za nadaljevanje izobraževanja na drugi stopnji. Omenjeni naziv si pridobi tudi študent Fakultete za šport v Ljubljani z uspešno opravljenim izpitom Teorija in metodika odbojke – osnovni program.

Uspešno končano izobraževanje na prvi stopnji in opravljena praksa sta pogoj za nadaljevanje usposabljanja na drugi stopnji. Kandidat, ki ima naziv trener mladih, spremlja samo »drugi del« programa in opravi predpisano prakso.

Trajanje usposabljanja: 110 ur (30 ur programa Trener mladih, 50 ur specialnih in splošnih vsebin programa Vaditelj odbojke in 30 ur prakse).

Program predstavlja prvo stopnjo petstopenjske lestvice izobraževanja.

PREDMETNIK

Prvi del vsebuje vsebine, ki so predstavljene v programu Trener mladih (30 ur).

Teoretični del (15 ur):

- analiza odbojkarske igre,
- metodični postopki učenja odbojkarskih prvin,
- organizacija in vodenje procesa treniranja,
- vloga mini odbojke v procesu učenja odbojkarskih prvin in taktike igre,
- osnove igralnega sistema 6:0, 4:2, 6:2 in 5:1,
- kondicijska priprava odbojkarjev v kategoriji dečkov in deklic,
- usmerjanje otrok v odbojko in selekcioniranje igralcev,
- priprava na tekmo, vodenje tekme in postopki po tekmi.

Praktični del (15 ur):

- metodični postopek učenja tehničnih prvin,
- elementarne igre z odbojkarsko vsebino,
- mini odbojka 3:3 in 4:4,
- sistem igre 6:0 (z osnovnimi principi sprejema servisa, igre v obrambi in zaščite napadalca),
- sistem 4:2 in 6:2 (osnovni sistemi igre v KI in KII),
- sistem igre 5:1 (osnovni sistemi igre v KI in KII),
- sojenje in vodenje odbojkarske tekme.

Drugi del (50 ur)

Teoretični del (25 ur):

- modelne razsežnosti odbojkarjev mlajših kategorij in njihovih ekip,

- selekcioniranje odbojkarjev za posamezna igralna mesta,
- specializacija igralcev,
- tehnična priprava podajalcev, napadalcev, blokerjev, sprejemalcev servisa in libera,
- kondicijska priprava odbojkarjev v mlajših kategorijah,
- ugotavljanje in spremljanje ravni kondicijske pripravljenosti,
- taktični model igre mlajših kategorij igralcev v sistemu 5:1,
- ugotavljanje in spremljanje uspešnosti in učinkovitosti odbojkarjev in njihovih ekip na tekmi.

Praktični del (25 ur):

- sistem igre 5:1 (K I in K II),
- kondicijska priprava,
- ugotavljanje ravni pripravljenosti mladih odbojkarjev,
- ugotavljanje uspešnosti igralcev in ekipe na tekmovanju.

Praksa (30 ur)

Kandidat mora opraviti 30-urno prakso v mladih kategorijah (dečki - deklice, kadeti - kadetinje, mladinci – mladinke) v odbojgarski športni organizaciji in o svojem delu voditi dnevnik.

POGOJI ZA DOKONČANJE USPOSABLJANJA

Teoretični izpit:

- uspešno zaključno preverjanje znanj splošnih vsebin,
- uspešno zaključno preverjanje znanja specialnih odbojgarskih vsebin.

Praktični izpit:

- prikaz tehničnih prvin,
- sojenje in vodenje tekme,
- preverjanje specialnih motoričnih sposobnosti z žogo.

6.4.1.3. TRENER ODBOJKE

SPLOŠNI PODATKI O PROGRAMU

Temeljni cilj programa je seznaniti tečajnike z osnovami kondicijske, tehnične, taktične, psiho-socialne in teoretične priprave članskih ekip. Program predstavlja drugo stopnjo izobraževanja v petstopenjski lestvici izobraževanja.

Program Trener odbojke predstavlja drugo stopnjo strokovnega usposabljanja. Naziv trener odbojke je pogoj za nadaljnje izobraževanje. Ta naziv lahko pridobi tudi študent Fakultete za šport v Ljubljani, ki je opravil izpit pri predmetu Športno treniranje smer odbojka.

Uspešno končano izobraževanje na drugi stopnji in trenerska praksa sta pogoj za nadaljevanje usposabljanja.

Trajanje usposabljanja: 95 ur (40 ur splošnih vsebin, 25 ur specialnih vsebin in 30 ur prakse).

PREDMETNIK

Splošni del (40 ur):

- osnove medicine,
- osnove psihologije športa,
- osnove teorije treniranja,
- osnove organizacije športa.

Specialni del (25 ur):

Teoretični del (15 ur):

- zgodovinski razvoj odbojke in pravil igre,

- vpliv zgodovinskega razvoja pravil na tehnično-taktični model igre,
- modelne karakteristike vrhunskih igralcev,
- modelne karakteristike vrhunskih ekip,
- tehnična in taktična priprava članskih ekip,
- razlike v delu z ženskimi in moškimi ekipami,
- spremljanje pripravljenosti igralcev,
- popolnjevanje ekip,
- psihološka priprava odbojkarjev,
- socialni odnosi v ekipi,
- biomehanika v odbojki.

Praktični del (10 ur):

- taktične variante uporabe odbojkarskih tehničnih prvin,
- taktične variante v igri članskih ekip,
- spremljanje in analiza igre lastne in nasprotne ekipe,
- kondicijska priprava odbojkarjev.

Praksa (30 ur)

Kandidat mora opraviti 30-urno prakso v mladih kategorijah (dečki - deklice, kadeti - kadetinje, mladinci – mladinke) ali v kategoriji članov – članic v odbojkarski športni organizaciji in o svojem delu voditi dnevnik.

POGOJI ZA DOKONČANJE USPOSABLJANJA

Teoretični izpit:

- uspešno opravljen izpit preverjanja znanja specialnih odbojkarskih vsebin,
- izdelava seminarske naloge.

Praktični izpit:

- opravljen izpit iz poznavanja pravil odbojkarske igre (izpitna vprašanja, ki se uporabljajo pri predmetu Odbojka osnovni program na FŠ),
- preverjanje specialnih motoričnih sposobnosti z žogo.

6.4.1.4. TRENER ODBOJKE I. RAZREDA

SPLOŠNI PODATKI O PROGRAMU

Temeljni cilj programa je seznaniti tečajnike z tehnično, taktično in kondicijsko pripravo odbojkarjev v vrhunskih članskih ekipah in reprezentančnih selekcijah.

Program Trener odbojke I. razreda predstavlja tretjo stopnjo izobraževanja športnih trenerjev. Ta naziv lahko pridobi tudi diplomant Fakultete za šport s smerjo Športno treniranje – odbojka.

Strokovno usposabljanje amaterskih kadrov v odbojki se na tej stopnji konča.

Kandidati morajo kot trenerji odbojke vsaj eno leto aktivno delovati v procesu treniranja v odbojgarskih športnih organizacijah z ustreznimi selekcijami.

Trajanje usposabljanja: 95 ur (25 ur specialnega programa Trener odbojke I. razreda in 70 ur prakse).

PREDMETNIK

Specialni del (25 ur)

Teoretični del (20 ur):

- tehnični, taktični in kondicijski vidiki dela z vrhunskimi ekipami in reprezentančnimi selekcijami,
- modelne karakteristike najboljših svetovnih selekcij,
- višinske priprave,
- večdnevne priprave,
- psiho-socialna priprava na tekmovanje,
- menedžment v vrhunski ekipi,
- slovenska športna zakonodaja,

- raziskovalno delo v športu.

Praktični del (5 ur):

- Ogled načina dela diagnostičnih centrov na Fakulteti za šport v Ljubljani in predstavitev možnosti, ki jih nudijo v podporo procesu treniranja odbojke.

Praksa (70 ur)

Kandidat mora opraviti 70-urno prakso v mladih kategorijah (dečki - deklice, kadeti - kadetinja, mladinci – mladinke) ali v kategoriji članov – članic v odbojgarskih športnih organizacijah in o svojem delu voditi dnevnik.

POGOJI ZA DOKONČANJE USPOSABLJANJA

Teoretični izpit:

- uspešno opravljen izpit preverjanja znanja specialnih odbojgarskih vsebin,
- izdelava seminarske naloge.

6.4.2. STRUKTURA IZOBRAŽEVANJA STROKOVNIH DELAVCEV V ITALIJI

V Italiji lahko k tečaju za Allievo Allenatore pristopi vsak, ki je dopolnil osemnajst let in je opravil zdravniški pregled. Po dveh letih dela v praksi mora Allievo Allenatore nadaljevati izobraževanje s tečajem za Allenatore Primo Grado. V nasprotnem primeru mu naziv Allievo Allenatore propade. Naziv Allievo Allenatore in dve leti dela v praksi sta predpogoj za pristop k tečaju za Allenatore Primo Grado. Ta naziv je stalen. Po dveh letih dela v praksi lahko pristopi k tečaju za Allenatore Secondo Grado. Po dveh letih dela v praksi lahko pristopi k tečaju za Allenatore Terzo Grado in tako doseže najvišjo stopnjo izobrazbe, ki je predvidena za vodenje vrhunskih ekip.

Postopek izobraževanja trenerskih kadrov italijanske odbojgarske zveze (Federazione Italiana Pallavolo - FIP) se deli na štiri stopnje habilitacije in štiri vrste specializacije. Vzpon po trenerski lestvici se lahko prične z osemnajstim letom.

Postopek izobraževanja odbojgarskih trenerjev traja najmanj sedem let, kar je prikazano v tabeli 8.

CILJI IZOBRAŽEVANJA

- spoznati in se naučiti metod razvoja motoričnih, tehničnih in taktičnih sposobnosti in spretnosti,
- spoznati in se naučiti pravilne tehnike osnovnih odbojgarskih prvin,
- naučiti se metodologije učenja tehnike in taktike,
- naučiti se različnih oblik zgradbe in organizacije treningov,
- naučiti se osnov vodenja in upravljanja s skupino (ekipo športnikov),
- naučiti se metodologije pospeševanja rasti kondicijskih sposobnosti v razmerju z rastjo tehnično – taktičnih zahtev,
- naučiti se pravil igre in tehniko sojenja,
- spoznati osnove prve pomoči, preventive in rehabilitacije po poškodbi.

Tabela 8: Hierarhija strokovnih nazivov in čas, potreben za pristop do izobraževanja v Italiji

Tečaj / leto	1	2	3	4	5	6	7
Tečaj za Allievo Allenatore (naziv je začasen). Allievo Allenatore lahko vodi prvo, drugo in tretjo divizijo.							
Število obveznih letnih izpopolnjevanj (2).							
Tečaj za Allenatore Primo Grado (naziv je trajen). Allenatore Primo Grado lahko vodi prvo, drugo in tretjo divizijo ter državno prvenstvo mladinskega pogona. Kot pomočnik lahko deluje v D, C, B2 in B1 ligi.							
Število obveznih letnih izpopolnjevanj (2).							
Tečaj za Allenatore Secondo Grado (naziv je trajen). Allenatore Secondo Grado lahko vodi D, C, B2 in B1 ligo. Kot pomočnik trenerja lahko deluje v A2 in A1 ligi.							
Število obveznih letnih izpopolnjevanj (2).							
Tečaj za Allenatore Terzo Grado (naziv je trajen). Allenatore Terzo Grado lahko vodi A2 in A1 ligo.							
Število obveznih letnih izpopolnjevanj (2).							

6.4.2.1. CORSO ALLIEVO ALLENATORE (TRENER PRIPRAVNIK)

CILJI IZOBRAŽEVANJA:

- preveriti tehnično podkovanost tečajnikov, ki morajo biti usposobljeni za kakovostne demonstracije pri podajanju znanja svojim učencem,
- natančno določiti in opredeliti značilnosti posamezne odbojgarske prvine in igralnega sistema,
- opredeliti ustrezne vaje in postopke, ki najbolj ustrezajo učenju osnovnih odbojgarskih prvin,
- pripraviti trenerje pripravnike na delo z ekipami na pokrajinskem nivoju.

POGOJI ZA VPIS

Kandidati morajo biti stari najmanj 18 let. Priložiti morajo zdravniško potrdilo iz katerega je razvidno, da se ukvarjajo le z rekreativnim športom. Tekmovalcem zadostuje kopija zdravniškega potrdila FMSI, ki ga potrebujejo za igro v ligi.

PROGRAM TEČAJA

Struktura tečaja:

Tečaj traja 2 meseca in je sestavljen iz 30 ur, ki se razdelijo na 15 predavanj po dve uri vsako.

Po zaključku tečaja imajo tečajniki zaključni izpit, ki traja 4 ure.

Za organizacijo tečaja skrbi CQP.

Vpisni list:

Izpolniti ga morajo vsi vpisani v tečaj za Allievo Allenatore. Na podlagi formularja dobi vodstvo tečaja osnovne informacije o tečajnikih, njihovih izkušnjah in znanjih.

Tabela 9: Razporeditev ur na tečaju za Allievo Allenatore

Število predavanj	Tema predavanja	Število ur
2	Sodniška pravila in tehnika sojenja	4
3	Teorija in metodologija treniranja	6
9	Tehnika in praksa v telovadnici	18

1	Medicina športa	2
---	-----------------	---

ŠTUDIJSKI PROGRAM

Sodniška pravila in tehnika sojenja (v predavalnici):

Predavanje 1: pravila igre.

Predavanje 2: tehnika sojenja in pisanje zapisnika.

Teorija in metodologija treniranja (v predavalnici):

Predavanje 1:

- trening kot vzgojno - izobraževalni proces,
- učenje in izpopolnjevanje motoričnih sposobnosti,
- učenje in razvoj motoričnih sposobnosti povezanih z odbojko,
- situacijski športi in pomen premikanja,
- programiranje in organizacija letnega načrta treningov za mladinske ekipe in občinsko ligo.

Predavanje 2:

- motorične sposobnosti: definicija in način razvijanja,
- motorične spretnosti: definicija in način razvijanja,
- telesno – kondicijske sposobnosti: definicija,
- vaje, ki (na podlagi lastne teže) pripomorejo k razvoju.

Predavanje 3:

- rekrutiranje (pridobivanje igralcev / igralk): organizacija, planiranje in pobude,
- vloga trenerja kot organizatorja skupine.

Tehnika in praksa (v telovadnici):

Predavanje 1: tehnika zgornjega odboja: zgornji odboj v funkciji podaje, vaje, ki jih uporabljamo za popraviljanje, izboljšanje in utrjevanje gibanja (teorija).

Predavanje 2: tehnika zgornjega odboja: vaje, ki jih uporabljamo za popraviljanje, izboljšanje in utrjevanje gibanja (praksa).

Predavanje 3: tehnika spodnjega odboja: didaktični postopek učenja, vaje, ki jih uporabljamo za popravljanje, izboljšanje in utrjevanje gibanja (teorija).

Predavanje 4:

- sprejem: individualna tehnika in delo z ekipo (teorija),
- sprejem: značilne napake, najbolj primerne vaje za odpravljanje napak glede na starostno obdobje (praksa).

Predavanje 5: začetni udarec – servis: individualna tehnika, didaktični postopek učenja za različne tipe začetnega udarca. Značilne napake in najbolj primerne vaje za odpravljanje napak glede na starostno obdobje (teorija in praksa).

Predavanje 6:

- tehnika napadalnega udarca: didaktični postopek učenja in delo z ekipo (teorija),
- tehnika napadalnega udarca: značilne napake in vaje za popravljanje ter izboljšanje tehnike glede na starostno obdobje (praksa).

Predavanje 7:

- tehnika bloka: didaktični postopek učenja in delo z ekipo (teorija),
- tehnika bloka: značilne napake in vaje za popravljanje ter izboljšanje tehnike glede na starostno obdobje (praksa).

Predavanje 8:

- obramba: individualna tehnika, didaktični postopek učenja in delo z ekipo (teorija),
- obramba: značilne napake in vaje za popravljanje ter izboljšanje tehnike glede na starostno obdobje (praksa).

Predavanje 9:

- kako voditi igro v K1 in K2 (praksa).

Medicina športa (v predavalnici):

Predavanje 1:

- najbolj značilne poškodbe odbojkarjev,
- prepoznavanje poškodbe in povijanje gležnjev in prstov (praktično).

POGOJI ZA DOKONČANJE USPOSABLJANJA

Zaključni izpit se izvaja najmanj dva tedna po zaključku predavanj, tako da imajo vsi tečajniki zadosti časa, da se pripravijo. Pogoji za opravljanje izpita je zadostno število obiskov na predavanjih in vajah. Tečajnik lahko izostane 4 ure (2 predavanji).

Zgradba izpita:

- preverjanje znanja tehnike in taktike,
- pisni izpit,
- ustni zagovor.

Priznavanje izpitov in akademskih nazivov:

Izpit za Allievo Allenatore avtomatsko priznajo:

- študentom fakultete za šport, ki so na izpitu odbojke ali izpitu iz športnih iger dosegli višjo oceno od 27 (ocena 8 v Sloveniji),
- diplomantom ISEF (fakultete za šport pred uvedbo Bolonjskega procesa),
- diplomantom fakultete za šport.

Priznavanje kreditnih točk, ki se upoštevajo pri končni oceni:

- vsi igralci, ki so v zadnjih 8 letih v A ligi igrali najmanj 2 leti, dobijo 10 kreditnih točk. Igralci, ki so v zadnjih 8 letih igrali najmanj 2 leti, dobijo v B ligi priznanih 5 kreditnih točk.

Način ocenjevanja:

- končna ocena je sestavljena iz 100 točk,
- 30 točk je možnih pri tehnično - taktičnem preverjanju (od tega 10 za izvedbo demonstracije in 20 za sposobnost vodenja treninga),
- 25 točk je možnih pri pisnem izpitu,
- 45 točk je možnih pri ustnem zagovoru,
- izpit je opravljen, če tečajnik doseže vsaj 60 točk.

6.4.2.2. CORSO ALLENATORE PRIMO GRADO (TEČAJ ZA TRENERJE PRVE STOPNJE)

CILJI IZOBRAŽEVANJA:

- spoznati in razviti teorijo in metodologijo treniranja,
- spoznati in razviti metode dela, ki služijo za izboljšanje tehničnih sposobnosti v igralnih situacijah,
- znati strukturirati in organizirati taktične vaje,
- poglobiti znanje o pravilih in tehniki sojenja.

POGOJI ZA VPIS

Kandidati morajo imeti naziv Allievo Allenatore. Kandidati morajo biti Allievo Allenatore vsaj dve leti in aktivno delovati v procesu treniranja v odbojgarskih športnih organizacijah.

Priložiti morajo zdravniško potrdilo, iz katerega je razvidno, da se ukvarjajo le z rekreativno odbojko. Tekmovalcem zadostuje kopija zdravniškega potrdila FMSI, ki ga potrebujejo za igro v ligi.

PROGRAM TEČAJA

Struktura tečaja:

Tečaj traja 3 mesece in je sestavljen iz 56 ur, ki se razdelijo na 28 predavanj po dve uri vsako.

Po zaključku tečaja imajo tečajniki zaključni izpit, ki traja 4 ure.

Za organizacijo tečaja skrbi pokrajinski kvalifikacijski center.

Tabela 10: Razporeditev ur na tečaju za Allenatore Primo Grado

Število predavanj	Tema predavanja	Število ur
1	Sodniška pravila in tehnika sojenja	2
5	Teorija in metodologija treniranja	10
13	Tehnika in praksa v telovadnici	26
2	Medicina športa	4
4	Beleženje treningov (ogledništvo 1)	8
3	Analiza tekme (ogledništvo 2)	6

Beleženje treningov – ogledništvo 1

Vsak trener bo za vsako vajo dobil delovni list. Na delovni list bo opisal vajo, navedel kdo vajo izvaja, koliko časa se vaja izvaja in koliko časa traja počitek. Na delovnih listih je tudi slika igrišča, na katero bo vrisal smer leta žoge in smeri premikanja igralcev.

O vsakem treningu bodo tečajniki morali napisati še:

- cilje treninga,
- kako je bil razporejen čas in kako je bila organizirana ekipa,
- kakšne spremembe je uvajal trener glede na delovni načrt in njihov didaktični pomen,
- lastni komentarji o treningu.

Delovni listi in analiza treninga bodo upoštevani na zaključnem preverjanju.

Analiza tekme – ogledništvo 2

Trenerji tečajniki bodo razdeljeni v pare, vsak par bo dobil določen tehnični element, katerega bo moral slediti in zapisovati na delovne liste. Zapisi morajo odražati dogajanje na igrišču. S pomočjo video analize bodo preverili še:

- odstotek uspešnosti vsakega igralca,
- odstotek uspešnosti celotne ekipe.

Za konec bodo tečajniki na podlagi svojih analiz zapisali še lastne zaključke in komentarje.

Delovni listi z analizo tekme ter lastni zaključki in komentarji bodo upoštevani pri zaključnem preverjanju.

ŠTUDIJSKI PROGRAM

Sodniška pravila in tehnika sojenja (v predavalnici):

Predavanje 1: poglobljanje o sodniških pravilih in tehniki sojenja.

Teorija in metodologija treniranja (teoretično predavanje v predavalnici in praksa v telovadnici):

Predavanje 1:

- učenje in razvoj motoričnih sposobnosti: dejavniki dosežkov,
- učenje in razvoj odbojgarskih tehničnih elementov.

Predavanje 2:

- metodologija učenja: trening taktike,
- kako ustvariti predpostavke, ki spodbujajo proces učenja, pridobivanja in utrjevanja tehničnih sposobnosti. Izbira in funkcija vaj.

Predavanje 3: kondicijske sposobnosti: oblika razvoja moči.

Predavanje 4: kondicijske sposobnosti: vaje za razvoj (praksa).

Predavanje 5: vloga trenerja: vodenje skupine (moške, ženske).

Tehnika in praksa (v telovadnici):

- A) utrjevanje učenja osnovnih tehničnih elementov,
- B) razvoj tehničnih sposobnosti igralnih situacijah.

Predavanje 1:

- servis: servis brez rotacije, skok servis, skok servis brez rotacije, ekipna taktika,
- servis: razvoj tehnike v igralnih situacijah (teorija).

Predavanje 2:

- sprejem: tehnike sprejema za različne vrste servisa, ekipna taktika,
- sprejem: razvoj tehnike v igralnih situacijah (teorija).

Predavanje 3: servis in sprejem servisa: trening tehnike in taktike v ženski ekipi (praksa).

Predavanje 4: servis in sprejem servisa: trening tehnike in taktike v moški ekipi (praksa).

Predavanje 5:

- zgornji odboj za podajo: tehnika in taktika, ekipna taktika,
- zgornji odboj za podajo: razvoj tehnike v igralnih situacijah (teorija).

Predavanje 6:

- napad: različne vrste napadalnih udarcev, ekipna taktika,
- napad: razvoj tehnike v igralnih situacijah (teorija).

Predavanje 7: napad: trening tehnike in taktike v ženski ekipi (praksa).

Predavanje 8: napad: trening tehnike in taktike v moški ekipi (praksa).

Predavanje 9:

- blok: specializacija glede na igralne vloge, individualna in skupinska tehnika,
- blok: ekipna taktika. Razvoj tehnike v igralnih situacijah (teorija).

Predavanje 10:

- obramba: specializacija glede na igralne vloge, ekipna taktika,
- obramba: razvoj tehnike v igralnih situacijah (teorija).

Predavanje 11: povezava bloka in obrambe: trening tehnike in taktike v ženski ekipi (praksa).

Predavanje 12: povezava bloka in obrambe: trening tehnike in taktike v moški ekipi (praksa).

Predavanje 13: uporaba libera v fazi K1 in K2 (teorija).

Medicina športa (v predavalnici):

Predavanje 1: fiziološki procesi, ki se odvijajo med vadbo v telesu in njihova odvisnost od uporabljenega bremena (delovni tovor - tonaža).

Predavanje 2: preventiva patologij, ki izvirajo iz preobremenjenosti.

Ogled treningov (v telovadnici):

- Trening 1: trening ženske ekipe, ki igra v B2 ligi.
- Trening 2: trening moške ekipe, ki igra v B2 ligi.
- Trening 3: trening ženske ekipe, ki igra v B1 ligi.
- Trening 4: trening moške ekipe, ki igra v B1 ligi.

Analiza tekme (v telovadnici in predavalnici):

Predavanje 1: tehnika odkrivanja in beleženja podatkov med tekmo (teorija).

Predavanje 2: tehnika odkrivanja in beleženja podatkov na tekmi državne lige (B2, B1 ali višje) (praksa).

Predavanje 3: analiza in uporaba pridobljenih informacij na tekmi (teorija).

POGOJI ZA DOKONČANJE USPOSABLJANJA

Po zaključenem tečaju bo nosilec izobraževanja tečajnike razporedil v skupine (po 3-4 tečajnike v vsako skupino). Vsaki skupini bo dodelil seminarsko nalogo na temo

načrtovanja treninga. Seminarska naloga bo morala vsebovati teoretični uvod in načrtovanje treninga glede na dodeljeno tematiko.

Teoretično praktični izpit se bo odvijal v telovadnici. Zaključni izpit se izvaja najmanj dva tedna po zaključku predavanj, tako da imajo vsi tečajniki zadosti časa, da se pripravijo. Pogoji za opravljanje izpita je zadostno število obiskov na predavanjih in vajah. Tečajnik lahko izostane 4 ure (2 predavanji), obvezna je prisotnost na treningih in tekmi, kjer izpolnjujejo delovne liste. Delovni listi se upoštevajo kot del ocene zaključnega izpita.

Izpit je sestavljen iz:

- ocena voditeljskih sposobnosti (vloga trenerja pri praktičnem prikazu dodeljene seminarske naloge),
- ocena seminarske naloge, delovnih listov in analize treningov ter delovnega lista z analizo tekme ter lastnih zaključkov,
- ustni zagovor.

Priznavanje kreditnih točk:

Vsi igralci, ki so v zadnjih 8 letih v A ligi igrali najmanj 2 leti, dobijo 5 kreditnih točk.

Način ocenjevanja:

- končna ocena je sestavljena iz 100 točk,
- 30 točk je možnih pri praktičnem preverjanju trenerskih sposobnosti na podlagi predstavitve seminarske naloge,
- 25 točk dobijo tečajniki iz poročil analiziranih treningov in tekme,
- 45 točk je možnih pri ustnem zagovoru,
- izpit je opravljen, če tečajnik doseže vsaj 60 točk.

6.4.2.3. CORSO ALLENATORE SECONDO GRADO (TEČAJ ZA TRENERJA DRUGE STOPNJE)

CILJI IZOBRAŽEVANJA:

- poglobiti znanje teorije in metodologije treniranja,
- sestaviti trening glede na tehnično - taktične zahteve vrhunske odbojke,
- izbrati in organizirati taktične vaje,
- organizirati in strukturirati ekipno taktiko ter izbrati najbolj primeren igralni sistem.

PROGRAM TEČAJA

Struktura tečaja:

Tečaj traja najmanj 4 mesece in je sestavljen iz 68 ur, ki se razdelijo na 44 ur prvega dela in 24 ur drugega dela. Le-te razdelijo na 34 predavanj po dve uri vsako.

Prvi del tečaja se izvaja v obliki predavanj na sedežu organizacije, drugi del pa se izvaja v obliki priprav izven sedeža organizacije.

Po zaključku tečaja imajo tečajniki zaključni izpit, ki traja 4 ure.

Za organizacijo tečaja skrbi deželni kvalifikacijski center.

Tabela 11: Razporeditev ur prvega dela na tečaju za Allenatore Secondo Grado

Število predavanj	Tema predavanja	Število ur
3	Teorija športnega treniranja	6
4	Metodologija učenja	8
8	Tehnika in praksa v telovadnici	16
2	Medicina športa	4
2	Beleženje treningov (ogledništvo 1)	4
3	Analiza tekme (ogledništvo 2)	6

Beleženje treningov – ogledništvo 1

Vsak trener bo za vsako vajo dobil delovni list. Na delovni list mora opisati vajo, navesti kdo vajo izvaja, koliko časa se vajo izvaja in koliko časa traja počitek. Delovni list vsebuje tudi sliko igrišča, na katero bo vrisal smer leta žoge in smeri premikanja igralcev.

O vsakem treningu bodo tečajniki morali napisati še:

- cilje treninga,
- kako je bil razporejen čas in kako je bila organizirana ekipa,

- kakšne spremembe je uvajal trener glede na delovni načrt in njihov didaktični pomen,
- lastni komentarji o treningu.

Delovni listi in analiza treninga bodo upoštevani na zaključnem preverjanju. Vsi kandidati jih morajo predložiti komisiji, ko pridejo na zagovor.

Analiza tekme – ogledništvo 2

Trenerji tečajniki bodo razdeljeni v pare, vsak par bo dobil določen tehnični element, katerega bo moral slediti in zapisovati na delovne liste. Zapisi morajo odražati dogajanje na igrišču. S pomočjo video analize bodo preverili še:

- uspešnosti igralcev pri izvajanju tehničnih prvin,
- uspešnosti celotne ekipe v različnih rotacijah.

Ob koncu bodo tečajniki na podlagi svojih analiz zapisali še lastne zaključke in komentarje.

Tabela 12: Razporeditev ur drugega dela na tečaju za Allenatore Secondo Grado

Število predavanj	Tema predavanja	Število ur
6	Tehnika in praksa v telovadnici	12
2	Priprava treningov	4
4	Vodenje treningov v telovadnici	8

ŠTUDIJSKI PROGRAM – PRVI DEL

Teorija športnega treniranja (v predavalnici):

Predavanje 1:

- analiza rezultatov in metod dela v odbojki,
- zgradba mišice, principi mišičnega krčenja,
- energetski viri.

Predavanje 2:

- moč: metode za rast moči (vaje in izvajanje),
- večanje moči pri mlajših.

Predavanje 3:

- hitrost in vzdržljivost (koliko jih lahko natreniramo),
- vrste dela glede na njihovo intenzivnost.

Metodologija učenja (v predavalnici):

Predavanje 1:

- pomen komunikacije za učinkovito učenje,
- motivacija,
- slogi učenja,
- definiranje skupnih ciljev.

Predavanje 2: vodenje skupine: izkušnje v ženskih skupinah.

Predavanje 3: vodenje skupine: izkušnje v moških skupinah.

Predavanje 4: metodologija treniranja (teoretični in praktični vidiki).

Tehnika in praksa (v telovadnici):

- Predavanje 1: teorija faze K1 v ženski ekipi (teorija).
- Predavanje 2: teorija faze K1 v moški ekipi (teorija).
- Predavanje 3: trening faze K1 v ženski ekipi (praksa).
- Predavanje 4: trening faze K1 v moški ekipi (praksa).
- Predavanje 5: teorija faze K2 v ženski ekipi (teorija).
- Predavanje 6: teorija faze K2 v moški ekipi (teorija).
- Predavanje 7: trening faze K2 v ženski ekipi (praksa).
- Predavanje 8: trening faze K2 v moški ekipi (praksa).

Medicina športa (teoretično predavanje):

Predavanje 1: preventiva poškodb in rehabilitacija zgornje okončine in hrbtenice.

Predavanje 2: preventiva poškodb in rehabilitacija kolena in gležnja.

Ogled treningov (v telovadnici):

Trening 1: trening ekipe, ki igra v A2 ali A1 ligi (če je to mogoče, v nasprotnem primeru si ogledajo trening ekipe, ki igra v B1 ligi).

Trening 2: trening ekipe, ki igra v A2 ali A1 ligi (če je to mogoče, v nasprotnem primeru si ogledajo trening ekipe, ki igra v B1 ligi).

Analiza tekme (v predavalnici):

Predavanje 1: analiza tekme: prikaz podatkov in načrtovanje treningov.

Predavanje 2: prikaz podatkov med tekmo (praktični prikaz med tekmo državnega prvenstva B1 ali višje).

Predavanje 3: uporaba video gradiva za preučevanje lastne in nasprotnikove ekipe.

ŠTUDIJSKI PROGRAM – DRUGI DEL

Tečajniki bodo razdeljeni v 4 homogene skupine. Delili se bodo po spolu in izkušnosti. Vsaka skupina predstavlja ekipo strokovnega vodstva (trener, pomočnik trenerja, oglednik,...), ki bo morala sestaviti in izvesti trening na temo, ki jim bo dodeljena.

Vse štiri treninge se bo skupno preučilo in ovrednotilo kot del končne ocene.

Tehnika in praksa (v telovadnici):

Predavanje 1: servis in sprejem v ženski odbojki visokega nivoja.

Predavanje 2: servis in sprejem v moški odbojki visokega nivoja

Predavanje 3: napad v ženski odbojki visokega nivoja.

Predavanje 4: napad v moški odbojki visokega nivoja.

Predavanje 5: blok, obramba in protinapad v ženski odbojki visokega nivoja.

Predavanje 6: blok, obramba in protinapad v moški odbojki visokega nivoja.

Priprava treningov (v predavalnici):

Predavanje 1: priprava treninga.

Predavanje 2: priprava treninga.

Treningi (v telovadnici):

Predavanje 1: trening skupine A.

Predavanje 2: trening skupine B.

Predavanje 3: trening skupine C.

Predavanje 4: trening skupine D.

POGOJI ZA DOKONČANJE USPOSABLJANJA

Zaključni izpit za trenerja druge stopnje je razdeljen na dva dela. Po zaključku prvega dela tečaja se opravlja prvi del izpita. Po zaključku drugega dela tečaja se opravlja izpit usposobljenosti.

Prvi del izpita:

Vprašalnik je sestavljen iz vprašanj odprtega tipa, ki se nanašajo na obravnavano snov. Izpit je opravljen, ko tečajnik doseže vsaj 60 od 100 možnih točk. Uspešno opravljen izpit je pogoj za sprejem na drugi del tečaja. Rezultate izpita tečajniki izvejo naknadno (rok 7 dni).

Izpit usposobljenosti:

Izvaja se med in po drugem delu izpita. Sestavljen je iz:

- ocene dela, ki nastane med vodenjem treninga,
- ustnega zagovora po zaključku drugega dela izpita.

Način ocenjevanja:

- končna ocena je sestavljena iz 100 točk,
- 20 točk dobijo tečajniki iz poročil analiziranih treningov in tekme (periodični del),
- 35 točk je možnih pri praktičnem preverjanju trenerskih sposobnosti na podlagi predstavljenih vaj in vodenja v času vodenih treningov (rezidenčni del),
- 45 točk je možnih pri ustnem zagovoru (rezidenčni del),
- izpit je opravljen, če tečajnik doseže vsaj 60 točk.

6.4.2.4. CORSO ALLENATORE TERZO GRADO (TEČAJ ZA TRENERJE TRETJE STOPNJE)

CILJ IZOBRAŽEVANJA:

- pridobiti teoretično in praktično znanje za vodenje vrhunske odbojcarske ekipe.

PROGRAM TEČAJA

Struktura tečaja:

Tečaj je zaprtega tipa. Program vodi in sestavlja CQN in je sestavljen iz 46 ur, ki se razdelijo na 23 predavanj po dve uri vsako.

Po zaključku tečaja imajo tečajniki zaključni izpit, ki traja 4 ure.

Teorija in metodologija treniranja:

- oblike dela v vrhunski odbojki,
- dejavniki uspešnosti v vrhunski odbojki,
- vnos tehničnega dela v obremenitveno strukturo treninga,
- periodizacija za tekmovalno sezono,
- sestava in vodenje odbojcarske ekipe,
- organizacija in vodenje dela v strokovni ekipi.

Tehnika in taktika:

- medsebojno razmerje osnovnih odbojcarskih elementov za doseganje točke po sprejemu (K1),
- medsebojno razmerje osnovnih odbojcarskih elementov za doseganje točke po obrambi napadalnega udarca (K2),
- izpopolnjevanje izvedbene tehnike osnovnih odbojcarskih prvin v igralni situaciji,
- organizacija in načrtovanje treningov,
- postopki odpravljanja napak,
- vaje za simuliranje tekmovalnih situacij.

Medicina športa:

- organizacijske in vodstvene težave v sodelovanju z ekipnim zdravikom.

Analiza tekmovanja:

- analiza pridobljenih podatkov,
- interpretacija in uporaba pridobljenih podatkov za sestavo treningov in vodenje tekme.

6.4.2.5. DODATNA IZOBRAŽEVANJA

6.4.2.5.1. ISTRUTTORE GIOVANILE (INŠTRUKTOR MLADINSKEGA POGONA – SPECIALIZACIJSKI TEČAJ)

CILJI IZOBRAŽEVANJA:

- poznavanje psihomotoričnega razvoja in postnatalnih (porojstnih) razvojnih stopenj,
- poglobitev znanja o metodologiji učenja v razvojnem obdobju,
- razvoj strategij vpeljevanja in motiviranja za športno igro,
- pomen igre v razvojnem obdobju,
- organizacija športnih prireditev,
- razvoj medsebojnega delovanja med šolo in okolico.

PROGRAM TEČAJA

Struktura tečaja:

Tečaj traja 2 meseca in je sestavljen iz 24 ur, ki se razdelijo na 12 predavanj po dve uri vsako.

Po zaključku tečaja imajo tečajniki zaključni izpit, ki traja 4 ure.

Za organizacijo tečaja skrbi deželni kvalifikacijski center.

Tabela 13: Razporeditev ur na specializacijskem tečaju za Istruttore giovanile

Število predavanj	Tema predavanja	Število ur
2	Psihomotorični razvoj in postnatalne etape razvoja	4
2	Metodologija učenja v razvojnem obdobju	4
3	Igra	6

2	Šolske spremembe in odbojka	4
3	Organizacija športnih prireditev	6

ŠTUDIJSKI PROGRAM

Psihomotorični razvoj in postnatalne etape razvoja:

Predavanje 1:

- etape rasti,
- razvoj in značilnosti biomorfologije,
- čas pubertete: fiziološki in psihološki vidiki.

Predavanje 2:

- učenje in razvoj motoričnih sposobnosti,
- zveza med motoričnimi sposobnostmi in učenjem odbojkarske tehnike.

Metodologija učenja v razvojnem obdobju:

Predavanje 1: od sposobnosti do spretnosti, od prenosljivih spretnosti do specifičnih tehničnih odgovorov (osnovni tehnični elementi), od lažjega k težjemu, od enostavnega h kompleksnemu.

Predavanje 2:

- preverjanje začetnih sposobnosti,
- načrtovanje hierarhično definiranih ciljev.

Igra:

Predavanje 1:

- vzgojni pomen igre in tekmovanja,
- od neformalnih do institucionalnih iger.

Predavanje 2: metodologija dela v mini in mali odbojki (kako pripeljati igralce od igre 1:1 na igro 6:6).

Predavanje 3: tehnika, taktika in didaktika.

Predavanje 4:

- metodologija odbojkarske organizacije,

- organizacija tekmovanja v mini odbojki.

Predavanje 5: izbira igralne sheme glede na rezultat.

Predavanje 6: kako pretvoriti tekmovanje v športni dogodek.

Šolske spremembe in odbojka:

Predavanje 1:

- opazovanje in analiza evolucijskega procesa,
- didaktična povezanost šolskih in izvenšolskih dejavnosti.

Predavanje 2: potreba po soočanju šolskih in športnih delavcev (program za doseganje skupnih ciljev).

POGOJI ZA DOKONČANJE USPOSABLJANJA

Po zaključenem tečaju bo nosilec izobraževanja tečajnike razporedil v skupine (po 3 - 4 tečajnike v vsako skupino). Skupine bodo sestavljene iz tečajnikov, ki prihajajo iz različnih športnih organizacij in tako bodo omogočeni različni pogledi na dani problem. Vsaki skupini bo dodelil seminarsko nalogo na temo načrtovanja promocijske športne prireditve. Seminarska naloga bo morala vsebovati teoretični uvod in načrtovanje športnega dogodka glede na dobljeno tematiko.

Teoretično praktični izpit se bo odvijal v telovadnici. Zaključni izpit se izvaja najmanj dva tedna po zaključku predavanj, tako da imajo vsi tečajniki zadosti časa, da se pripravijo. Pogoj za opravljanje izpita je zadostno število obiskov na predavanjih in vajah. Tečajnik lahko izostane 4 ure (2 predavanji).

Zgradba izpita:

- ocena voditeljskih sposobnosti (vloga inštruktorja pri praktičnem prikazu dodeljene seminarske naloge in program učne ure v sodelovanju z ostalimi člani skupine),
- ocena seminarske naloge,
- ustni zagovor.

Način ocenjevanja:

- končna ocena je sestavljena iz 100 točk,
- 30 točk je možnih pri praktičnem preverjanju inštruktorskih sposobnosti na podlagi predstavitve seminarske naloge,
- 25 točk dobijo tečajniki pisnega preiskusa in specifičnih poročil,
- 45 točk je možnih pri ustnem zagovoru,
- izpit je opravljen, če tečajnik doseže vsaj 60 točk.

6.4.2.5.2. CORSO SPECIALIZZAZIONE PER ALLENATORE SETTORE GIOVANILE (SPECIALIZACIJSKI TEČAJ ZA TRENERJE MLADINSKEGA POGONA)

CILJI IZOBRAŽEVANJA:

- Nuditi teoretična in praktična znanja, ki so potrebna za treniranje mlajših ekip na tekmovalnem nivoju.
- Izpostaviti temeljne razlike med ženskimi in moškimi ekipami v razvojnem obdobju.

PROGRAM TEČAJA

Struktura tečaja:

Tečaj traja 3 mesece in je sestavljen iz 42 ur, ki se razdelijo na 21 predavanj po dve uri vsako.

Po zaključku tečaja imajo tečajniki zaključni izpit, ki traja 4 ure.

Za organizacijo tečaja skrbi deželni kvalifikacijski center.

Razporeditev ur:

Struktura periodičnega tečaja predvideva 21 predavanj, ki se ločijo na podlagi študijskega programa.

ŠTUDIJSKI PROGRAM

Predavanje 1: vrednost športnih iger v razvojnem obdobju.

Predavanje 2: kakšen pristop uporabiti in kako razumeti današnjo mladino.

Predavanje 3: temeljne razlike med žensko in moško divizijo.

Predavanje 4: osnovni principi dela z mladimi.

Predavanje 5: od mini odbojke do igre 6:6 (teoretično).

Predavanje 6: od mini odbojke do igre 6:6 (praktično).

Predavanje 7: delo s skupino otrok mlajših od 13 let ima še vedno promocijski značaj.

Predavanje 8: trening ekipe mlajše od 13 let (praktično).

Predavanje 9: tehnične prioritete ekipe mlajše od 14 let.

Predavanje 10: trening ekipe mlajše od 14 let (praktično).

Predavanje 11: cilji treniranja pri ekipah mlajših od 15 let.

Predavanje 12: trening ekipe mlajše od 15 let (praktično).

Predavanje 13: kako trenirati ekipo mlajšo od 16 let.

Predavanje 14: trening ekipe mlajše od 16 let (praktično).

Predavanje 15: v telovadnici z ekipo mlajšo od 17 let.

Predavanje 16: trening ekipe mlajše od 17 let (praktično).

Predavanje 17: večletna pot od mladinske ekipe (mlajše od 18 let) do igre v članskih državnih ligah.

Predavanje 18: generalni principi kondicijskega dela kot preventiva v mladinskem pogonu.

Predavanje 19: vaje za ekipe starejših deklic.

Predavanje 20: vaje za kadetske ekipe.

Predavanje 21: vaje za mladinske ekipe.

ZAKLJUČNI IZPIT

Zaključni izpit se izvaja najmanj dva tedna po zaključku predavanj, tako da imajo vsi tečajniki dovolj časa, da se pripravijo. Pogoji za opravljanje izpita je zadostno število obiskov na predavanjih in vajah. Tečajnik lahko izostane 4 ure (2 predavanji).

Zgradba izpita:

- ocena voditeljskih sposobnosti (v vlogi trenerja med praktičnim delom tečaja),
- ocena demonstracijskih sposobnosti (na podlagi vaj, ki jih dodelijo vodje tečaja),
- ustni zagovor.

Način ocenjevanja:

- končna ocena je sestavljena iz 100 točk,
- 35 točk dobijo tečajniki pri preverjanju vodstvenih sposobnosti,
- 20 točk dobijo tečajniki pri preverjanju demonstracijskih sposobnosti,
- 45 točk je možnih pri ustnem zagovoru,
- izpit je opravljen, če tečajnik doseže vsaj 60 točk.

6.4.2.5.3. CORSO NAZIONALE PER MAESTRO DI BEACH VOLLY (TEČAJ ZA UČITELJA BEACH VOLLYA)

CILJI IZOBRAŽEVANJA:

- preveriti tehnične sposobnosti tečajnikov: strokovni delavci morajo nuditi varovancem zadovoljiv nivo demonstracije,
- definirati tehnične in demonstracijske značilnosti vseh tehničnih elementov in sistemov,
- predstaviti didaktične metode in vaje, ki omogočajo hitro osvajanje tehničnih elementov igre,
- pripraviti trenerje na vodenje rekreativnih ekip in ekip mladinskega pogona.

PRISTOPNI POGOJI

Tečaj je namenjen igralcem odbojke na mivki, ki imajo eno od licenc FIPAV.

Tečaj ne bo izveden v primeru, da je manj kot 15 vpisanih.

PROGRAM

Izobraževanje je sestavljeno iz 8 predavanj po 2 uri in 4 ur praktičnega dela na igrišču za odbojko na mivki. Prisotnost na predavanjih in vajah je obvezna.

Pred začetkom tečaja je izvedeno začetno preverjanje znanja, izkušenosti in sposobnosti tečajnikov.

Inštruktorji so izbrani iz vrst izbranih trenerjev in kvalificiranih strokovnjakov tega področja.

PREDMETNIK

- zgodovina odbojke na mivki,
- uradni pravilnik,
- učenje in razvoj motoričnih sposobnosti v odbojki na mivki,
- metodologija učenja,
- programiranje in organizacija letnega delovnega načrta,
- kondicijska priprava,
- fiziologija,
- tehnika osvajanja osnovnih odbojkarskih elementov,
- struktura in organizacija treninga,
- struktura in organizacija vadbe,
- osnove taktike,
- organizacija in vodenje ekipe,
- medicina športa: hidracija, prehrana, preventiva pred poškodbami,
- doping ter raba in zloraba farmakoloških sredstev v športu.

6.4.2.5.4. CORSO NAZIONALE DI IV LIVELLO EUROPEO DI FORMAZIONE PER ALLENATORI DELLE FSN E DSA (DRŽAVNI TEČAJ IV EVROPSKEGA NIVOJA ZA IZOBRAŽEVANJE TRENERJEV FSN IN DSA)

Tečaj omogoča pridobitev naziva Allenatore di quarto livello Europeo CONI – FSN.
FSN (Federazioni Sportive Nazionali – Federacija državnega športa)
DSA (Discipline Sportive Associate – Vključene športne discipline)

CILJI IZOBRAŽEVANJA:

- Namen tega izobraževalnega tečaja je formacija visoko kvalificiranega strokovnega kadra, usposobljenega za treniranje in vodenje vrhunskih ekip ter sodelovanje pri raziskovalnih in izobraževalnih dejavnostih.
- Program izobraževanja je usmerjen predvsem v uspešno delovanje v okviru Federazione Sportiva Nazionale FSN in Discipline Sportive Associate DSA.

PRISTOPNI POGOJI

Tečaj je zaprtega tipa, število mest je omejeno na trideset mest. Pet mest je rezerviranih za vrhunske športnike (športnik mora imeti medaljo z Olimpijskih iger, svetovnega prvenstva ali evropskega prvenstva). Vrhunskim športnikom ni potrebno zadovoljevati kriterija - šest let delovanja v FSN ali DSA kot strokovni delavec. Tečaj bo izveden, če bo doseženo minimalno število prijavljenih (dvajset prijav). Minimalni kriteriji, ki jih morajo izpolnjevati kandidati za udeležbo na tečaju, so:

- polnoletnost,
- imeti mora športno izobrazbo primerljivo tretji stopnji evropskega kriterija, kot je opisano v Piano Nazionale CONI – FSN di Formazione dei Quadri operanti nel mondo dello sport elaborato dalla Scuola dello Sport (v državnem načrtu CONI – FSN za izobraževanje športnih delavcev),
- končan srednješolski program, ki omogoča vpis na univerzo,
- šest let delovanja v FSN ali DSA kot strokovni delavec,
- državljan države članice Evropske unije.

SPLOŠNI PODATKI O PROGRAMU

Trajanje usposabljanja: 600 ur v vrednosti 24 kreditnih točk.

Pedagoški proces se deli na predavanja, prakso, skupinsko delo, individualno delo, vaje in raziskovalne naloge. Nekatere dele programa je mogoče opravljati na daljavo. Prisotnost na vseh predavanjih je obvezna in se upošteva kot predpogoj za pristop k zaključnemu izpitu. Predavatelji so izbrani iz vrst profesorjev Scuola dello sport, italijanskih in tujih univerz, italijanskih in tujih strokovnih delavcev FSN ali DSA.

ŠTUDIJSKI PROGRAM

Uvod v tečaj – metodologija raziskovanja in projektnega dela:

- predstavitev didaktičnih prostorov in uvod v izobraževalni program (vrhunski športni sistem),
- metodologija raziskovanja v športu (osnovna načela, tehnike zbiranja in obdelovanja podatkov).

Modul A – teorija in metodologija športnega treniranja:

- teorija in metodologija športnega treniranja in preverjanje motoričnih sposobnosti (novi modeli in zadnja spoznanja),

- metodologija učenja tehnike in taktike vrhunškega športa,
- aplikacije novih tehnologij pri načrtovanju in izvajanju treningov.

Modul B – aplikacija biološko-medicinskih znanosti v športu:

- fiziologija in biomehanika v funkciji športa (biološko-medicinske znanosti uporabljene v športu; zadnje ugotovitve),
- nevrofiziologija in nevrološka znanost (zadnje ugotovitve in uporaba pri načrtovanju in vodenju treningov vrhunskih športnikov).

Modul C – vodenje ekipe v elitnih športnih krogih

- medosebna komunikacija v vrhunskem športu,
- vodenje vrhunskih športnikov in ekipe,
- načrtovanje in didaktično posredovanje pri oblikovanju športnega kadra,
- strategije in management pri elitnih športnih organizacijah. Razvoj in spodbujanje športne kariere elitnih športnikov. Sistemi iskanja športnih talentov in delo s talenti.

Tabela 14: Seleksijski kriteriji za pristop na Corso nazionale di livello IV Europeo di formazione per allenatori FSN in DSA

Seleksijski kriteriji	Število točk
Diploma Scienze Motorie oziroma ISEF	5 točk
Ostale diplome, ne povezane s športnim področjem	3 točke
Akademske specializacije s športnega področja	do 3 točke
Tehnični direktor ali tehnični vodja – selektor na držani ravni	do 6 točk
Trener mednarodnega nivoja, trener ekipe, ki je osvojila medaljo na olimpijskih igrah, svetovnem prvenstvu ali pa na evropskem prvenstvu	do 10 točk
Trener na državnem nivoju	do 3 točke
Trener na regionalnem nivoju	do 2 točki
Selektor športne zveze	do 2 točki
Športnik mednarodnega nivoja	2 točki
Sodnik mednarodnega nivoja	1 točka
Funkcionar na državni oziroma mednarodni ravni	1 točka
Raziskave in izdana tehnično-znanstven dela	do 4 točke
Docenti tehnično-znanstvenih predmetov povezanih s športom	do 4 točke
Poročevalec na mednarodnih seminarjih	do 3 točke

Poročevalec na državnih seminarjih	do 2 točki
Strokovni delavci označeni s strani športne zveze (do pet prijav za FSN ali DSA)	5 točk

Obstajajo še tečaji Preparatore Fisico di Pallavolo (specializacijski tečaj za kondicijskega trenerja) in Scautmen (specializacijski tečaj za oglednike).

Tabela 15: Trajanje slovenskih in italijanskih izobraževalnih programov

VRSTA IZOBRAŽEVANJA	VRSTA AKTIVNOSTI IN ŠTEVILO UR	SKUPNO ŠTEVO UR
SLOVENSKI NAZIVI		
TRENER MLADIH	Teoretični del 15h Praktični del 15h	30
VADITELJ ODBOJKE	Teoretični del 40h Praktični del 40h Praksa 30h	80 + 30
TRENER ODBOJKE	Splošni del 40h Teoretični specialni del 15h Praktični specialni del 10h Praksa 30h	65 + 30
TRENER ODBOJKE I. RAZREDA	Teoretični specialni del 20h Praktični specialni del 5h Praksa 70h	25 + 70
ITALIJANSKI NAZIVI		
ALLIEVO ALLENATORE	Teoretični del 12h Praktični del 18h	30
ALLENATORE PRIMO GRADO	Teoretični del 16h Praktični del 26h Kot oglednik 14h	56
ALLENATORE SECONDO GRADO	Teoretični del 22h Praktični del 36h Kot oglednik 10h	68
ALLENATORE TERZO GRADO	Teoretični del 16h Praktični del 26h Kot oglednik 4h	46
SPECIALIZACIJSKI TEČAJI, ki se jih trenerji lahko udeležijo, ko opravijo tečaj za Allenatore Primo Grado		
ISTRUTTORE GIOVANILE (SPECIALIZACIJSKI TEČAJ)	Teoretični del 24h	24

ALENATORE SETTORE GIOVANILE (SPECIALIZACIJSKI TEČAJ)	Teoretični del 24h Praktični del 18h	42
MAESTRO DI BEACH VOLLEY	Teoretični del 16h Praktični del 4h	20
Tečaj, ki se ga lahko udeležijo izključno trenerji, ki že imajo naziv Allenatore Terzo Grado		
CORSO DI IV. LIVELLO PER ALLENATORI DELLE FSN E DSA	Uvodna predavanja, moduli A, B in C Raziskovalno delo po skupinah	600

S pomočjo tabele 15 lažje primerjamo količino in vsebino ur posameznih izobraževalnih programov. Izobraževalni program Tener mladih ima enako število ur kot program Allievo Allenatore, ima pa nekoliko večji poudarek na teoretičnih vsebinah. Razlog za to razliko je v sprejemnih pogojih. Pogoj za vpis v program Trener mladih so tri leta igralnega staža, ki zagotavljajo dovolj tehnične podlage za tekoče praktično delo, kar omogoča večji poudarek teoretičnemu delu. Ta primerjava ne sme zavesti, ker imata programa trener mladih in Allievo Allenatore drugačno zgradbo in namen.

Iz tabele 16 so razvidne vsebinske razlike med obema programoma. Program Trener mladih je namenjen delu z ekipami mini in male odbojke. Temu je prilagojen celotni študijski program. Program Allievo Allenatore stremi k celostnemu uvajanju človeka v trenersko vlogo. Študijski program temelji na štirih osnovnih temah, ki so pravila igre in sojenje, metodologija treniranja, tehnika treniranja in medicina športa. Razlog za vsebinsko razliko v programih tiči v rehabilitaciji trenerjev. Usposabljanje in naziv trener mladih je namenjen delu z dečki in deklicami (mladinske kategorije), medtem ko je Allievo Allenatore namenjen delu z ekipami prve, druge in tretje divizije (tekmovanja pokrajinskega nivoja). Vse ekipe na tem prvenstvu izhajajo iz iste pokrajine. Delu z mladinskim pogonom so namenjeni specializacijski nazivi Istruttore Giovanile in Allenatore Settore Giovanile. Naziv Allievo Allenatore pa je le začasni trenerski naziv, ki ga morajo trenerji po dveh letih nadgraditi s tečajem za Allenatore Primo Grado.

Tabela 16: Vsebine izobraževalnih programov Trener mladih in Allievo Allenatore

VRSTA IZOBRAŽEVANJA	VSEBINA
TRENER MLADIH	- Analiza odbojcarske igre - Metodični postopki učenja odbojcarskih prvin - Organizacija in vodenje procesa treniranja

	<ul style="list-style-type: none"> - Vloga mini odbojke v procesu učenja odbojgarskih prvin in taktike igre - Osnove igralnega sistema 6:0, 4:2, 6:2 in 5:1 - Kondicijska priprava odbojkarjev v kategoriji dečkov in deklic - Usmerjanje otrok v odbojko in selekcioniranje igralcev - Priprava na tekmo, vodenje tekme in postopki po tekmi - Metodični postopek učenja tehničnih prvin - Elementarne igre z odbojgarsko vsebino - Mini odbojka 3:3 in 4:4 - Sistem 6:0, 4:2, 6:2 in 5:1 - Sojenje in vodenje odbojgarske tekme
ALLIEVO ALLENATORE	<ul style="list-style-type: none"> - Pravila igre - Tehnika sojenja in pisanje zapisnika - Trening kot vzgojno izobraževalni proces - Učenje, izpopolnjevanje in razvoj motoričnih sposobnosti - Situacijski športi in pomen premikanja - Programiranje in organizacija letnega načrta in treningov - Rekrutiranje - Vloga trenerja kot organizatorja skupine - Tehnika zgornjega in spodnjega odboja - Servis in sprejem - Tehnika napadalnega udarca, tehnika bloka in obrambe - Vodenje igre v situaciji K1 in K2 - Značilne poškodbe odbojkarjev, vaje iz oskrbovanja poškodb gležnjev in prstov

Kot je prikazano v tabeli 15 ima izobraževalni program Vaditelj odbojke na videz večje število ur kot program Allenatore Primo Grado. Pri natančni analizi strukture programa ugotovimo, da ima program Vaditelj odbojke trideset ur na račun prakse, ki ni vključena v nobenega od italijanskih programov in trideset ur iz naziva Trener mladih (ni obvezen). Če bi imel kateri od tečajnikov že opravljen tečaj za trenerja mladih, mu tega dela programa ne bi bilo potrebno opravljati. Ker se tečaj za trenerja mladih v praksi še nikoli ni izvedel, je to le hipotetična možnost. Naziv Allievo Allenatore pa je predpogoj za pristop v program za Allenatore Primo Grado. Program Vaditelja odbojke brez dodatnih ur (praksa) ima štiriindvajset ur več kot program Allenatore Primo Grado. V tabeli 17 so vidne vsebinske razlike med obema programoma. Program za Vaditelja odbojke je namenjen izobraževanju trenerjev za delo z mladino in vodenje ter organizacijo športne skupine. Študijski program je zastavljen podobno kot program za Trenerja mladih, vendar je še nekoliko bolj

poglobljen. Program za Allenatore Primo Grado vsebuje pet osnovnih tem, med katerimi so štiri enake programu Allievo Allenatore. Teme pravila igre in sojenje, metodologija treniranja, tehnika treniranja in medicina športa so poglobljeno predstavljene v primerjavi s tečajem za Allievo Allenatore. Dodana je še tema ogledništva. Tehnika ogledništva je zelo pomembna za uspešno delovanje trenerja tako na treningih kot na tekmah. S pridobljenim znanjem trener zabeleži in analizira delovanje posameznikov v svoji in nasprotnikovi ekipi. Vsebinsko se programa razlikujeta.

Tabela 17: Vsebine izobraževalnih programov Vaditelj odbojke in Allenatore Primo Grado

VRSTA IZOBRAŽEVANJA	VSEBINA
VADITELJ ODBOJKE	<ul style="list-style-type: none"> - Analiza odbojcarske igre - Metodični postopki učenja odbojcarskih prvin - Organizacija in vodenje procesa treniranja - Vloga mini odbojke v procesu učenja odbojcarskih prvin in taktike igre - Osnove igralnega sistema 6:0, 4:2, 6:2 in 5:1 - Kondicijska priprava odbojkarjev v kategoriji dečkov in deklic - Usmerjanje otrok v odbojko in selekcioniranje igralcev - Priprava na tekmo, vodenje tekme in postopki po tekmi - Metodični postopek učenja tehničnih prvin - Elementarne igre z odbojcarsko vsebino - Mini odbojka 3:3 in 4:4 - Sistem 6:0, 4:2, 6:2 in 5:1 - Sojenje in vodenje odbojcarske tekme - Modelne razsežnosti odbojkarjev mlajših kategorij in njihovih ekip - Specializacija igralcev in tehnična priprava podajalcev, napadalcev, blokerjev, sprejemalcev servisa in libera - Kondicijska priprava odbojkarjev v mlajših kategorijah - Taktični model igre mlajših kategorij igralcev v sistemu 5:1 (K I in K II) - Ugotavljanje in spremljanje uspešnosti in učinkovitosti odbojkarjev in njihovih ekip na tekmi - PRAKSA (30 ur)
ALLENATORE PRIMO GRADO	<ul style="list-style-type: none"> - Sodniška pravila in tehnika sojenja - Učenje in razvoj motoričnih sposobnosti - Učenje in razvoj odbojcarskih tehničnih elementov - Metodologija učenja: trening taktike, izbira vaj, ki spodbujajo proces učenja, pridobivanja in utrjevanja tehničnih sposobnosti

	<ul style="list-style-type: none"> - Kondicijske sposobnosti: oblika razvoja moči - Vloga trenerja: vodenje skupine - Servis: servis brez rotacije, skok servis, skok servis brez rotacije in ekipna taktika - Sprejem: tehnike sprejema za različne vrste servisa in ekipna taktika - Servis sprejem: trening tehnike in taktike v ženski in moški ekipi - Zgornji odboj za podajo: tehnika in taktik in ekipna taktika - Napad: različne vrste napadalnih udarcev in ekipna taktika - Blok: specializacija, individualna in skupinska tehnika - Obramba: specializacija glede na igralne vloge in ekipna taktika - Blok obramba: trening tehnike in taktike v ženski in moški ekipi - Uporaba libera v fazi K1 in K2 - Fiziologija povezana z bremenom (delovni tovor - tonaža) - Preventiva patologij, ki izvirajo iz preobremenjenosti - Oglednik: ogled treningov in analiza tekme
--	---

Izobraževalni program Trener odbojke se najbolj približuje programu Allenatore Secondo Grado. Kot je prikazano v tabeli 15 ima program Allenatore Secondo Grado le tri ure več od programa Trener odbojke (z odvzeto trideset-urno prakso). Vsebinska podobnost je razvidna iz tabele 18. Program Trener odbojke razširi študijski program na obrobna področja treniranja. Predavanja o delu z mladino pustijo prostor predavanjem o delu s članskimi selekcijami. Večji poudarek je na psihosocialnih področjih, razliki v delu med spoloma, biomehaniki športa in pripravi igralcev in igralk. Program Allenatore Secondo Grado ima pet osnovnih tem, ki so nadgradnja tem programa Allenatore Primo Grado. V programu so še vedno prisotne teme tehnika treniranja, medicina športa in ogledništva, zamenjani sta temi teorija treniranja in metodologija učenja. Izobraževalna programa sta podobna in primerljiva predvsem zato, ker je tudi habilitacija trenerjev primerljiva.

Tabela 18: Vsebine izobraževalnih programov Trener odbojke in Allenatore Secondo Grado

VRSTA IZOBRAŽEVANJA	VSEBINA
TRENER ODBOJKE	<ul style="list-style-type: none"> - Osnove medicine, psihologije športa, teorije treniranja in organizacije športa - Zgodovinski razvoj odbojke in pravil igre ter vpliv zgodovinskega razvoja pravil na tehnično-taktični model igre - Modelne karakteristike vrhunskih igralcev in ekip

	<ul style="list-style-type: none"> - Tehnična in taktična priprava članskih ekip - Razlike v delu z ženskimi in moškimi ekipami - Spremljanje pripravljenosti igralcev - Popolnjevanje ekip - Psihološka priprava odbojkarjev - Socialni odnosi v ekipi - Biomehanika v odbojki - Taktične variante uporabe odbojgarskih tehničnih prvin - Spremljanje in analiza igre lastne in nasprotne ekipe - Kondicijska priprava odbojkarjev - PRAKSA (30 ur)
<p style="text-align: center;">ALLENATORE SECONDO GRADO</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Analiza rezultatov in metod dela v odbojki - Zgradba mišice. Principi mišičnega krčenja, energetski viri - Moč: metode za večanje moči - Hitrost in vzdržljivost - Pomen komunikacije za učinkovito učenje - Vodenje skupine: izkušnje v ženskih in moških skupinah - Metodologija treniranja (teoretični in praktični vidiki) - Teorija in trening faze K1 in K2 v ženski in moški ekipi - Preventiva poškodb in (funkcijska) rehabilitacija zgornje okončine in hrbtenice ter rehabilitacija kolena in gležnja - Oglednik: ogled in analiza treningov ter analiza tekme - Servis sprejem v ženski in moški odbojki visokega nivoja - Napad v ženski in moški odbojki visokega nivoja - Postavljanje bloka, obrambe in protinapada v ženski in moški odbojki visokega nivoja - Priprava treninga in vodeni treningi

Izobraževalni program Trener odbojke prvega razreda je v primerjavi s programom Allenatore Terzo Grado zelo siromašen. Iz tabele 15 je razvidno, da ima razen sedemdesetih ur prakse le petindvajset ur študijskega programa, medtem ko jih ima italijanski program enaindvajset več. Program Allenatore di Terzo Grado ima šestinštirideset ur. Kljub temu, da je cilj obeh izobraževalnih programov usposobiti trenerja za delo z vrhunskimi športniki, vodenje ekip prve državne lige in državne reprezentance, se študijska programa razlikujeta. Program za Trenerja odbojke prvega razreda temelji tako kot ostali programi slovenskega izobraževanja na teoretičnem delu, ki mu je namenjeno dvajset od petindvajsetih ur (o praktičnem delu naj bi trenerji izvedeli med obvezno prakso). Podatki prikazani v tabeli 19 kažejo, da

so vse teme programa Trener odbojke prvega razreda povezane z vrhunskim športom. Italijanski program Allenatore Terzo Grado temelji na praktičnem delu študijskega programa. Teoretičnemu delu je namenjeno le šestnajst ur, kar je manj kot v slovenskem programu.

Tabela 19: Vsebine izobraževalnih programov Trener odbojke prvega razreda in Allenatore Terzo Grado

VRSTA IZOBRAŽEVANJA	VSEBINA
<p style="text-align: center;">TRENER ODBOJKE I. RAZREDA</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Tehnični, taktični in kondicijski vidiki dela z vrhunskimi ekipami in reprezentančnimi selekcijami - Modelne karakteristike najboljših svetovnih selekcij - Višinske priprave - Večdnevne priprave - Psiho-socialna priprava na tekmovanje - Menedžment v vrhunski ekipi - Slovenska športna zakonodaja - Raziskovalno delo v športu - Ogled načina dela diagnostičnih centrov na Fakulteti za šport in predstavitev možnosti, ki jih nudijo v podporo procesu treniranja v odbojki - PRAKSA 70 ur
<p style="text-align: center;">ALLENATORE TERZO GRADO</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Oblike dela in dejavniki uspešnosti v vrhunski odbojki - Vnos tehničnega dela v obremenitveno strukturo treninga - Periodizacija za tekmovalno sezono - Sestava in vodenje športne ekipe - Organizacija in vodenje dela v strokovni ekipi - Medsebojno razmerje osnovnih odbojgarskih elementov za doseganje točke v situacija K1 in K2 - Izpopolnjevanje izvedbene tehnike osnovnih odbojgarskih elementov v igralni situaciji - Organizacija in načrtovanje treningov - Postopki odpravljanja napak - Vaje za simuliranje tekmovalnih situacij - Organizacijske in vodstvene težave v sodelovanju z ekipnim zdravikom - Analiza tekmovanja

Iz tabele 15 vidimo, da imajo italijanski izobraževalni programi večje število ur (če pri slovenskih programih ne upoštevamo prakse). Iz tabel 16, 17, 18 in 19 je razvidno, da imajo izobraževalni programi v obeh državah različne vsebine. Italijanski izobraževalni programi se vsebinsko širijo v obliki koncentričnih krogov, medtem ko so slovenski piramidalne oblike. Vsebine se nadgrajujejo preko strokovnih nazivov, prve faze so posvečene predvsem delu z mlajšimi in se iz naziva v naziv prilagajajo delu s članskimi ekipami.

Pomembna razlika med obema izobraževalnima programoma so specializacijski tečaji, kot so Istruttore Giovanile, Allenatore Settore Giovanile, Maestro di Beach volley, Preparatore Fisico di Pallavolo, Scoutman in Corso Nazionale di IV livello Europeo di formazione per allenatori delle FSN in DSA. Našteti specializacijski programi so namenjeni dodatni izobrazbi strokovnega kadra in nudijo poglobljeno specialno znanje. Specializacijski programi niso obvezni del osnovne poti formacije strokovnega kadra. Namenjeni so trenerjem, ki želijo poglobiti znanje iz določenega strokovnega področja na katerem delujejo ali želijo v njem delovati.

Hipoteza H4: Število ur in vsebine programov izobraževanja amaterskih strokovnih kadrov v obeh državah niso enake. Hipotezo lahko sprejmemo na podlagi zgornjih ugotovitev.

6.5. STROŠEK IZOBRAŽEVANJA

6.5.1. POVPREČNE PLAČE V SLOVENIJI IN V ITALIJI

Kot podlago smo vzeli povprečno bruto plačo v Sloveniji za leto 2006 in jo s pomočjo procentnega računa primerjali s povprečno bruto plačo v Italiji za leto 2006.

Povprečna bruto plača v Sloveniji za leto 2006 je znašala 1261,09 €.

Povprečna bruto plača v Italiji za leto 2006 je znašala 2893,62 €.

Procentni račun uporabimo zato, da izpostavimo razliko v kupni moči med prebivalci Slovenije in Italije.

6.5.3. PRIMERJAVA CEN IZOBRAŽEVALNIH PROGRAMOV GLEDE NA POVPREČNO PLAČO

Tabela 20: Cene izobraževalnih tečajev

STROKOVNO IZPOPOLNJEVANJE	CENA TEČAJA	V CENO JE VŠTETO
TRENER MLADIH	125,19 €	- pedagoški proces - didaktični material
VADITELJ ODBOJKE	333,83 €	- pedagoški proces - didaktični material
TRENER ODBOJKE	271,14 €	- pedagoški proces - didaktični material
TRENER PRVEGA RAZREDA	104,32 €	- pedagoški proces - didaktični material
ALLIEVO ALLENATORE	170 €	- pedagoški proces - didaktični material
ALLENATORE PRIMO GRADO	290 €	- pedagoški proces - didaktični material
ALLENATORE SECONDO GRADO	600 €	- pedagoški proces - didaktični material - literatura - dva dnevna obroka - apartma
ALLENATORE TERZO GRADO	1300 €	- pedagoški proces - didaktični material - tedenski aranžma - literatura - didaktični material
MAESTRO DI BEACH VOLLEY	150 € osnovna 250 € z aranžmajem	- pedagoški proces - didaktični material - dva dnevna obroka - apartma
CORSO DI IV. LIVELLO PER ALLENATORI DELLE FSN E DSA	2700 €	- pedagoški proces - didaktični material

Za primerjavo podatkov so cene slovenskih programov iz tabele 21 obdelane s procentnim računom. Razlika, ki bo nastala v ceni med primerjavo, bo kazala razliko v standardu med državama.

Tabela 21: Preračunane vrednosti slovenskih izobraževalnih tečajev in primerjava z italijanskimi izobraževalnimi tečaji

STROKOVNO IZPOPOLNJEVANJE	CENA TEČAJA	PRERAČUNANA VREDNOST	RAZLIKA V CENI	ŠTEVILO UR	CENA NA URO	RAZLIKA V CENI NA URO
VADITELJ ODBOJKE	333,83 €	765,97 €	+ 475,97 €	80 h	9,57 €/h	+ 4,39 €/h
TRENER ODBOJKE	271,14 €	622,13 €	+ 22,13 €	65 h	9,57 €/h	+ 0,75 €/h
TRENER PRVEGA RAZREDA	104,32 €	239,36 €	- 1060 €	25 h	9,57 €/h	- 18,69 €/h
CELOTNO IZOBRAŽEVANJE	709,29 €	1627,46 €	- 561,9 €	170 h	9,57 €/h	- 13,55 €/h
ALLIEVO ALLENATORE	170 €	170 €	/	30 h	5,66 €/h	
ALLENATORE PRIMO GRADO	290 €	290 €	- 475,97 €	56 h	5,18 €/h	
ALLENATORE SECONDO GRADO	600 €	600 €	- 22,13 €	68 h	8,82 €/h	
ALLENATORE TERZO GRADO	1300 €	1300 €	+ 1060 €	46 h	28,26 €/h	
CELOTNO IZOBRAŽEVANJE	2360 €	2360 €	+ 445,29 €	200 h	11,8 €/h	

Strošek izobraževalnega programa je za vse izobraževalne programe razen za trenerja prvega razreda višji v Sloveniji. Ugotovitev temelji na podatkih iz tabele 21, ki prikazuje preračunane vrednosti slovenskih izobraževalnih tečajev in primerjavo z italijanskimi izobraževalnimi tečaji. Iz tabele 21 lahko tudi ugotovimo, da imajo italijanski trenerji za celotno izobraževanje višje stroške od slovenskih kljub temu, da so tečaji za Allievo Allenatore, Allenatore Primo Grado in Allenatore Secondo Grado cenejši.

Iz tabele 21 je tudi razvidno, da je cena tečaja v Sloveniji odvisna od števila ur, ki jih ima tečaj. Do tega pride, ker na vseh stopnjah izobraževanja predavajo enako kvalificirani predavatelji. V Italiji se cena tečaja dviguje skupaj s stopnjo tečaja, ker v Italiji predavajo različno podkovani strokovnjaki na različnih nivojih izobraževanja. Višja kot je stopnja naziva, bolj so priznani strokovnjaki, ki vodijo predavanja.

Iz tabele 21 lahko še razberemo, da je skupno število ur vseh izobraževalnih tečajev v Sloveniji 170, v Italiji pa 200. Italijansko izobraževanje predvideva 30 ur več kot slovensko. Tudi če teh 30 ur pretvorimo v ceno tečaja (če je 1h = 9,57 € je to 287,24 €, kar pomeni, da bi bila razlika v ceni med obema izobraževanjema 445,29 €), bo cena slovenskega tečaja nižja od italijanskega.

Hipoteza H5: Strošek izobraževanja amaterskih strokovnih kadrov je višji v Sloveniji. Hipotezo, da je strošek izobraževanja strokovnih kadrov višji v Sloveniji, bomo ovrgli, ker je iz tabele 21 razvidno, da je celotno izobraževanje v Sloveniji za 561,9 € bolj poceni kot v Italiji tudi po tem, ko smo cene preračunali v kupno moč pravnih oseb.

6.6. POSTOPEK LICENCIRANJA IN PONOVRNEGA LICENCIRANJA

Licenčni seminarji so vsakoletna strokovna usposabljanja, s katerimi strokovni kader nadgrajuje svoje znanje in se seznanja z novostmi. Udeležba na licenčnih seminarjih je obvezna za vse strokovne delavce za pridobitev licence.

Licenca je potrdilo, ki za eno leto omogoča kandidatu vodenje ekipe na določenem nivoju. Nivo je odvisen od vrste licence, ki jo kandidat pridobi.

6.6.1. LICENCIRANJE STROKOVNIH KADROV V SLOVENIJI

Licenčnih seminarjev se lahko udeležijo le člani trenerske organizacije.

Plačilo letne članarine trenerske organizacije je obvezno.

Strokovni delavec lahko licenco pridobi na več načinov:

- udeleži se licenčnega seminarja,
- napiše članek (vezan na stroko) in ga objavi v strokovni reviji,
- deluje kot reprezentančni trener ali pomočnik trenerja,
- udeleži se licenčnega seminarja v drugi državi in predloži ustrezno potrdilo.

Licenčne seminarje organizira in vodi Odbojgarska zveza Slovenije. Uradni licenčni seminarji so organizirani v pomladnem delu leta. Dodatni licenčni seminar je organiziran v jesenskem delu leta in je namenjen vsem trenerjem, ki se zaradi različnih vzrokov niso udeležili uradnega licenčnega seminarja.

Opozorilo: na uradnih straneh Odbojgarske zveze Slovenije ni razpisov za licenčne seminarje in ne razpisov za strokovna izobraževanja odbojgarskih trenerjev. Slednje lahko zasledimo na internetni strani Fakultete za šport v Ljubljani.

6.6.2. LICENCIRANJE STROKOVNIH KADROV V ITALIJI

Za permanentnost izobraževanja skrbijo izpopolnjevalni tečaji, ki so za vse kategorije trenerjev obvezni. Izpopolnjevalni tečaji se delijo glede na naziv trenerja.

Tabela 22: Komiteji, odgovorni za izdajanje licenčnih izkaznic glede na trenerski naziv

Stopnja trenerskega naziva / struktura odgovorna za licenčni seminar	Pokrajinski CQP	Deželni CQR	Državni CQN
Licenčni seminarji za Allievo Allenatore			
Licenčni seminarji za Allenatore Primo Grado			
Licenčni seminarji za Allenatore Secondo Grado			
Licenčni seminarji za Allenatore Terzo Grado			
Magisterij za trenerje tretje stopnje			

Vsi trenerji, ki so izpolnili norme za izdajo trenerskih izkaznic (poravnali so vse obveznosti), se morajo udeleževati licenčnih seminarjev. Če ne pridobijo potrebne frekvence, dobijo začasno prepoved delovanja.

Vsi trenerji z nazivom Allievo Allenatore se morajo udeležiti dveh izpopolnjevalnih tečajev. Za pridobitev frekvence mora izobraževanje trajati dve uri. Frekvenco lahko tečajniki pridobijo na dva načina:

- prijavijo se na vnaprej predpisana predavanja, ki se izvajajo v okviru tečaja za Allievo Allenatore ali Allenatore Primo Grado. Vsako predavanje traja 4 ure in velja za dva izpopolnjevalna tečaja;
- z udeležbo na licenčnih seminarjih, ki jih organizira CQP.

Vsi trenerji z nazivom Allenatore Primo Grado se morajo udeležiti dveh izpopolnjevalnih tečajev. Za pridobitev frekvence mora izobraževanje trajati najmanj dve uri. Frekvenco lahko pridobijo na dva načina:

- prijavijo se na vnaprej predpisana predavanja, ki se izvajajo v okviru tečaja za Allenatore Primo Grado. Vsako predavanje traja 4 ure in velja za dva izpopolnjevalna tečaja;
- z udeležbo na licenčnih seminarjih, ki jih organizira CQP.

Vsi trenerji z nazivom Allenatore Secondo Grado se morajo udeležiti dveh izpopolnjevalnih tečajev. Za pridobitev frekvence mora izobraževanje trajati najmanj dve uri. Frekvenco lahko pridobijo na dva načina:

- prijavijo se na vnaprej predpisana predavanja, ki se izvajajo v okviru tečaja za Allenatore Secondo Grado. Eno predavanje velja kot eno izpopolnjevanje (za pridobitev licenčne obveznosti se morajo udeležiti dveh predavanj);
- z udeležbo na licenčnih seminarjih, ki jih organizira CQP.

Vsem trenerjem in pomočnikom trenerjev A1 in A2 državne lige se ni potrebno udeležiti licenčnih seminarjev.

Vsi Allenatori di Terzo Grado, ki vodijo B1 ali B2 ligo, se morajo udeležiti enega od licenčnih seminarjev, ki jih organizira CQN in biti prisotni na enem licenčnem seminarju, ki ga organizira CQR. Vsi Allenatori di Terzo Grado, ki trenirajo na deželnem ali pokrajinskem nivoju, se morajo udeležiti dveh licenčnih seminarjev, ki ju organizira CQR. Prijavijo se lahko tudi na vnaprej predpisana predavanja, ki se izvajajo v okviru tečaja za Allenatore Sedondo Grado.

Če trenerji nimajo urejenega statusa (niso poslali potrebne dokumentacije, niso poravnali vseh obveznosti s strani licenčnega kartončka), morajo opraviti štiri izpopolnjevalne tečaje (dve predavanji).

Če trenerji ne opravijo vseh obveznosti, ki so povezane s pridobivanjem licence, dobijo začasno prepoved delovanja.

Trenerji z začasno prepovedjo delovanja ohranijo vse pravice in dolžnosti, ki jih prinaša njihov naziv razen opravljanja trenerske funkcije. Začasno prepoved delovanja dobi trener, če ne obnovi licence do začetka tekmovalne sezone oziroma ne pridobi frekvence iz dveh izpopolnjevalnih tečajev.

Za obnovo trenerskega dovoljenja mora trener v treh letih pisno zaprositi CQN (z izpolnitvijo ustreznega obrazca), plačati prispevek za ponovno vključitev v trenersko organizacijo in priložiti potrdilo o plačilu dvakratnega zneska obnove licence za tekoče leto. Poleg tega mora imeti za dokončno vključitev urejene vse obveznosti permanentnega izpopolnjevanja. Trenerji z začasno prepovedjo delovanja se bodo morali v letu, ko bodo ponovno prejeli licenčno izkaznico, udeležiti štirih izpopolnjevalnih tečajev. Licenčno izkaznico bodo lahko dvignili na CQP, ko bodo opravili dva od štirih izpopolnjevalnih tečajev. Naslednja dva tečaja morajo opraviti do konca tekmovalne sezone.

Če trenerji z začasno prepovedjo delovanja ne obnovijo svoje licence v treh letih, dobijo dokončno prepoved delovanja. Trenerji z dokončno prepovedjo delovanja lahko ponovno pridobijo licenčno izkaznico v primeru, da gredo ponovno na izobraževalni tečaj stopnje, katero so imeli preden so dobili prepoved in plačajo predvideno pavšalno kazen.

V Italiji mora odbojgarska organizacija za vsakega zaposlenega trenerja plačati določeno takso glede na trenerski naziv, kategorijo licence in prvenstvo, v katerem deluje trener. Obrazec s podatki o celotnem strokovnem kadru mora odbojgarska organizacija oddati pisarni za izdajanje trenerskih izkaznic pred začetkom tekmovalnega obdobja.

6.6.3. PRIMERJAVA LICENCIRANJA STROKOVNIH KADROV

Postopek licenciranja in ponovnega licenciranja trenerjev v Italiji je bolj kompleksen in zapleten kot postopek licenciranja in ponovnega licenciranja v Sloveniji. Za pridobitev licence morajo trenerji v Italiji pridobiti frekvenco iz dveh predavanj (4 ure). Obstaja pomanjkljivost v sistemu, ki definira kot izobraževanje vsako predavanje, ki traja vsaj dve uri. Če se trener udeleži predavanja, ki traja štiri ure, velja to za dve izobraževanji. Trenerji se morajo udeležiti določenih izobraževalnih tečajev, ki jih prirejajo kvalifikacijski centri na podlagi njihovega trenerskega naziva. V Sloveniji vse licenčne seminarje organizira Odbojgarska zveza Slovenije. Za pridobitev licence se trenerju ni potrebno udeležiti organiziranega licenčnega seminarja. Licenco lahko pridobi z udeležbo na izobraževalnem tečaju v tujini ali na podlagi objavljenega strokovnega članka (alternativnih načinov trenerji običajno ne uporabljajo in se raje udeležujejo licenčnih seminarjev).

Večja razlika obstaja pri ponovnem licenciranju. V Italiji dobijo vsi trenerji, ki ne izpolnjujejo pogojev za pridobitev licence, začasno prepoved delovanja. Trener, ki ima začasno prepoved delovanja, ima enake obveznosti kot ustrezno licencirani trenerji, le da ne sme opravljati trenerske funkcije. Za ponovno vključitev v trenerski kader mora v roku dveh let opraviti vse zapadle obveznosti in zaprositi za ponovno vključitev. Če v tem roku ne opravi vseh obveznosti, dobi dokončno prepoved delovanja. Trener, ki želi ponovno biti del strokovnega kadra, mora ponovno opravljati celoten izobraževalni program za naziv, ki ga je imel pred dokončno prepovedjo delovanja. V Sloveniji trenerji, ki ne izpolnjujejo pogojev za pridobitev licence, ne smejo opravljati trenerske funkcije v tekoči igralni sezoni. Za ponovno pridobitev licence zadostuje trenerjem udeležba na licenčnem seminarju. Enako velja tudi po daljšem obdobju neaktivnosti.

Licenciranje trenerjev s strani odbojgarske organizacije (športno društvo, klub, združenje) v Sloveniji še ne obstaja. To pa ne pomeni, da odbojgarske organizacije krijejo trenerjem stroške licence, ampak pomeni, da morajo odbojgarske organizacije

za vsekega trenerja, ki ima licenco in deluje v tej organizaciji, plačati določen znesek glede na naziv trenerja.

Hipoteza H6: Postopek licenciranja in ponovnega licenciranja nista enaka. Hipotezo H6 sprejmemo na podlagi zgornjih ugotovitev.

6.7. STROŠEK LICENCIRANJA

6.7.1. STROŠEK LICENCIRANJA V SLOVENIJI

Tabela 23: Trajanje in cene licenčnih seminarjev v Sloveniji

Vrsta licence	Trajanje izobraževanja	Kotizacija licenčnega seminarja	Preračunana vrednost
Licenca C	Enodnevni pomladni seminar (4-6 ur)	12,52 €	28,73 €
Licenca B	Dvodnevni pomladni seminar (8-10 ur)	33,38 €	76,59 €
Licenca A	Dvodnevni pomladni seminar (8-10 ur)	33,38 €	76,59 €
Licenca A, B in C	Enodnevni jesenski seminar	41,73 do 62,59 €	95,75 € do 143,62 €

Vsi trenerji se morajo včlaniti v trenersko organizacijo. Letna članarina znaša 25,04 €.

Enodnevni jesenski seminar je namenjen vsem "zamudnikom", ki se niso mogli udeležiti pomladanskega licenčnega seminarja. Seminar je skupen za vse tri kategorije licence (A, B in C). Kotizacija seminarja znaša seštevek vseh treh kotizacij iz pomladnega dela.

6.7.2. STROŠEK LICENCIRANJA V ITALIJI

Tabela 24: Cena obnove licence glede na trenerski naziv v Italiji

Stopnja trenerskega naziva	znesek
Allievo Allenatore	€ 40
Allenatore Primo Grado	€ 60
Allenatore Secondo Grado	€ 80
Allenatore Terzo Grado	€ 120

Neplačila obnove licence so upravičeni:

- trenerji, ki so si prislužili status "zaslužnosti",
- trenerji, ki delujejo v okviru državne reprezentance in CQN-ja,
- tehnični koordinatorji na deželni nivoju.

Poleg tega morajo trenerji plačati pisarniški prispevek, ki znaša 16 € (ta gre CQR).

Vse obveznosti morajo biti plačane pred začetkom tekmovalne sezone.

Vsako leto se morajo trenerji udeležiti dveh licenčnih seminarjev oziroma dveh predavanj na izpopolnjevalnih tečajih.

Tabela 25: Cena seminarja (enega dvournega predavanja) glede na strokovni naziv trenerja

STROKOVNI NAZIV	CENA SEMINARJA
Allievo Allenatore	40 €
Allenatore Primo Grado	40 €
Allenatore Secondo Grado	20 €, pri opravljanju dveh izpopolnjevalnih tečajev v istem tednu plačajo 30 €
Allenatore Terzo Grado	20 €, pri opravljanju dveh izpopolnjevalnih tečajev v istem tednu plačajo 30 €

Začasno prepoved delovanja dobi trener, če ne obnovi licence do začetka tekmovalne sezone oziroma ne pridobi frekvence iz dveh izpopolnjevalnih tečajev.

Za obnovo trenerskega dovoljenja mora trener v treh letih pisno zaprositi CQN in priložiti potrdilo o plačilu vseh zapadlih obveznosti ter plačati prispevek za ponovno vključitev v trenerski kader (na podlagi tabele).

Tabela 26: Prispevek za ponovno vključitev v trenerski kader

Trenerski naziv	Reinegracija po 1 letu izvedena pred tekmovalno sezono	Reintegracija po 2 letih izvedena pred tekmovalno sezono	Zamujena registracija za tekoče leto	Reintegracija po 1 letu izvedena med tekmovalno sezono	Reintegracija po 2 letih izvedena med tekmovalno sezono
Allievo Allenatore	€120	€200	€80	€160	€240
Allenatore Primo Grado	€180	€300	€120	€240	€360
Allenatore Secondo Grado	€240	€400	€160	€320	€480
Allenatore Terzo Grado	€360	€600	€240	€480	€720

Če trenerji z začasno prepovedjo delovanja ne obnovijo svoje licence v treh letih (od zadnjega usposabljanja), dobijo dokončno prepoved delovanja.

Trenerji z dokončno prepovedjo delovanja lahko ponovno pridobijo licenčno izkaznico v primeru, da gredo ponovno na izobraževalni tečaj stopnje, katero so imeli, preden so dobili prepoved in plačajo predvideno pavšalno kazen.

Tabela 27: Predvidena pavšalna kazen, ki jo morajo trenerji plačati, če želijo ponovno pridobiti licenco za delovanje

Trenerski naziv	Pavšalna kazen
Allievo Allenatore	€300
Allenatore Primo Grado	€420
Allenatore Secondo Grado	€540
Allenatore Terzo Grado	€780

Odbojgarska organizacija mora za vsakega zaposledega trenerja plačati določeno takso glede na trenerski naziv, kategorijo licence in prvenstvo, v katerem deluje trener.

Tabela 28: Znesek, ki ga morajo plačati odbojgarske organizacije za vsakega trenerja glede na njegov trenerski naziv

	znesek
Trenerji A2 in A1 prvenstva	€ 300
Trenerji B2 in B1 prvenstva	€ 150
Trenerji D in C prvenstva	€ 60
Trenerji prvenstev mladinskega pogona in 1°, 2° in 3° divizije	€ 30

- Odbojarske organizacije, katerih ekipe tekmujejo v A2 in A1 prvenstvu, morajo imeti vsaj 2 trenerja habilitirana za to vlogo.
- Odbojarske organizacije, katerih ekipe tekmujejo v B2 in B1 prvenstvu, morajo imeti vsaj 1 trenerja habilitiranega za to vlogo.
- Odbojarske organizacije, katerih ekipe tekmujejo na deželni ali pokrajinski ravni, morajo imeti vsaj 1 trenerja habilitiranega za to vlogo.
- Če isti trener vodi več ekip ali selekcij v različnih prvenstvih, mora zanj športna organizacija plačati le eno funkcijo.

Trener, ki vodi državno reprezentanco, lahko deluje samo v eni športni organizaciji, znotraj katere lahko vodi več ekip.

Trener, ki vodi selekcijo na državnem ali deželnem prvenstvu, ima lahko pogodbo s številnimi športnimi organizacijami in lahko vodi več ekip, ki pa ne smejo igrati v istem prvenstvu.

6.7.3. PRIMERJAVA STROŠKA LICENCIRANJA V SLOVENIJI IN ITALIJI

Za primerjavo podatkov bodo vse cene slovenskih programov preračunane s procentnim računom.

Tabela 29: Stroški (in njihova preračunana vrednost), ki jih morajo poravnati trenerji v Sloveniji in v Italiji za pridobitev licence

	ČLANARINA / PISARNIŠKI PRISPEVEK	PRERAČUNANA VREDNOST	CENA LICENČNEGA SEMINARJA	PRERAČUNANA VREDNOST	CENA OBNOVE LICENCE	SEŠTEVEK	RAZLIKA V SEŠTEVKU
Licenca C	25,04 €	57,45 €	12,52 €	28,72 €	0	86,18 €	- 49,82

							oziroma - 69,82€
Licenca B	25,04 €	57,45 €	33,38 €	76,59 €	0	134,04 €	- 1,96 oziroma +8,04 €
Licenca A	25,04 €	57,45 €	33,38 €	76,59 €	0	134,04 €	- 41,96 oziroma - 31,96 €
Allievo Allenatore	16 €	16 €	2x 40 €	80 €	40 €	136 €	+49,82 €
Allenatore Primo Grado	16 €	16 €	2x 40 €	80 €	60 €	156 €	+ 69,82 €
Allenatore Secondo Grado	16 €	16 €	2x 20 € oziroma 30 €	40 oziroma 30 €	80 €	136 oziroma 126 €	+1,96 oziroma - 8,04 €
Allenatore Terzo Grado	16 €	16 €	2x 20 € oziroma 30 €	40 oziroma 30 €	120 €	176 oziroma 166 €	+ 41,96 oziroma +31,69 €

Kot podlago smo vzeli povprečno bruto plačo v Sloveniji za leto 2006 in jo s pomočjo procentnega računa primerjali s povprečno bruto plačo v Italiji za leto 2006.

Italijanski naziv Allenatore Primo Grado primerjamo s slovenskim nazivom vaditelj odbojke. V Sloveniji imata tako trener mladih kot vaditelj odbojke C licenco, zato primerjamo strošek za pridobivanje C licence tako s stroškom, ki ga imajo v Italiji trenerji z nazivom Allievo Allenatore, kot tiste z nazivom Allenatore Primo Grado.

Sistema je med seboj zelo težko primerjati, ker sta si precej različna. V Sloveniji vsakoletno licenciranje bremeni le posameznika, v Italiji mora vsaka odbojgarska organizacija (športno društvo, klub) dodatno plačati določeno vsoto za vsakega registriranega trenerja. Italijanski trenerji so dodatno sankcionirani ob nerednem obnavljanju licence. Če licence ne obnovijo v roku treh igralnih sezon, dobijo dokončno prepoved delovanja. Za ponovno pridobitev licence morajo ponovno opravljati tečaj in izpit za strokovni naziv, ki so ga imeli pred dokončno prepovedjo delovanja. Poleg tega morajo poravnati vse zapadle obveznosti s strani licenciranja, ki jih niso poravnali v času začasne prepovedi delovanja.

Na podlagi podatkov iz tabele 29 lahko ugotovimo, da so stroški licenciranja strokovnih kadrov v Slovenji nižji.

Hipoteza H7: Strošek pridobivanja licence je višji v Sloveniji. Hipotezo H7 bomo ovrgli, ker je v večini primerov strošek pridobivanja licence v Italiji višji. Dodatni stroški bremenijo trenerje, ki delujejo v Italiji v primeru začasne in dokončne prepovedi delovanja. Teh stroškov trenerji, ki delujejo v Sloveniji, nimajo. Pri tem izznamemo tudi dodatne stroške, ki jih imajo italijanske odbojgarske organizacije pri registraciji trenerjev.

6.8. DODATNE UGOTOVITVE

6.8.1. TUJI TRENERJI V SLOVENIJI

Vsi tuji trenerji, ki želijo opravljati delo strokovnega delavca v Sloveniji, morajo Odbojgarski zvezi Slovenije predložiti dokazilo (diplomo) o njihovi trenerski izobrazbi. Na podlagi le-te jim odobri ustrezen trenerski naziv.

Športni delavci z univerzitetno izobrazbo profesor športne vzgoje morajo predložiti študijski program njihove športne fakultete, iz katerega mora biti razvidna količina ur z odbojgarskimi vsebinami.

Strokovni delavci, katerih trenerski naziv ni primeren za delanje z določeno ekipo, se morajo udeležiti izobraževalnih tečajev za trenerje, ki jih vodi Odbojgarska zveza Slovenije oziroma pooblaščen zunanji izvajalec – Fakulteta za šport v Ljubljani.

V Sloveniji se na podlagi zaslug ne odobri nobenega trenerskega naziva. Vendar nudi sistem izobraževanja amaterskih strokovnih kadrov članom državne članske reprezentance možnost lažjega pridobivanja strokovnih nazivov. Če kandidat uspešno opavi izobraževalni tečaj, mu med eno in drugo stopnjo izobraževanja ni potrebno dve leti delati v praksi. To pomeni, da člani državne članske reprezentance

lahko napredujejo iz naziva v naziv brez opravljanja prakse, če so zastopali slovenske barve najmanj na dvajsetih tekmah.

Postopek pridobivanja vizuma za tuje trenerje v Sloveniji:

Odbojgarska organizacija, ki želi zaposliti tujega trenerja, ki ni državljan evropske skupnosti, mora na Zavodu za zaposlovanje za tujce zaprositi za delovno dovoljenje. Na podlagi delovnega dovoljenja se izda delovna viza. Tuj trener mora z delovno vizo iti na slovensko ambasado v svoji državi. Slovenska ambasada mu na podlagi delovne vize izda vizo za eno leto.

Tuji trenerji, ki so državljani Evropske unije, ne potrebujejo delovne vize.

6.8.2. TUJI TRENERJI V ITALIJI

Tuji trenerji lahko zaprosijo za status Allenatore Terzo Grado, če so:

- imeli vlogo reprezentančnega trenerja vsaj eno od zadnjih osmih let in so z reprezentanco prišli med prvih osem na svetovnem prvenstvu ali na Olimpijskih igrah, oziroma če so prišli do medalje na kontinentalnem (evropskem) prvenstvu,
- imeli vlogo reprezentančnega trenerja mladinske reprezentance vsaj eno od zadnjih osmih let in so z mladinsko reprezentanco dosegli medaljo na svetovnem ali kontinentalnem prvenstvu.

Tuji trenerji lahko zaprosijo za status Allenatore Secondo Grado, če so:

- imeli vlogo pomočnika reprezentančnega trenerja vsaj eno od zadnjih osmih let in so z reprezentanco prišli med prvih osem na svetovnem prvenstvu ali na Olimpijskih igrah, oziroma če so prišli do medalje na kontinentalnem (evropskem) prvenstvu,
- imeli vlogo pomočnika reprezentančnega trenerja mladinske reprezentance vsaj eno od zadnjih osmih let in so z mladinsko reprezentanco dosegli medaljo na svetovnem ali kontinentalnem prvenstvu,

- imeli vlogo reprezentančnega trenerja kadetske reprezentance vsaj eno od zadnjih osmih let in so s kadetsko reprezentanco dosegli medaljo na svetovnem ali kontinentalnem prvenstvu.

Tuji trenerji lahko zaprosijo za status Allenatore Primo Grado, če so:

- imeli vlogo trenerja v prvi državni ligi vsaj eno od zadnjih osmih let in so z ekipo osvojili eno od prvih treh mest,
- igrali vsaj 20 tekem za državno člansko reprezentanco.

Tuji trenerji lahko zaprosijo za status Allievo Allenatore, če so igrali vsaj 3 tekme za državno člansko reprezentanco.

Trenerji morajo prošnjo nasloviti na CQN, ki podatke preveri in poskrbi, da bo trener dobil trenersko izkaznico na CQP takoj, ko bo poravnal licenčne obveznosti.

Trenerji, ki ne izpolnjujejo zgornjih pogojev, lahko pošljejo svoj športni in kadrovski kurikulum, ki ga bo pregledal zvezni odbor in na podlagi tega mogoče dodelil trenersko stopnjo.

V nasprotnem primeru mora trener za delo v Italiji upoštevati postopek za izobraževanje italijanskih trenerjev.

V Italiji lahko vrhunski športniki zaprosijo za priznavanje določenega strokovnega naziva na podlagi njihovih športnih dosežkov. Za status Allenatore Secondo Grado lahko zaprosijo, če so z državno člansko reprezentanco zmagali na svetovnem ali evropskem prvenstvu in imajo italijansko državljanstvo.

Vrhunski športniki (Italijani ali tujci, ki igrajo v italijanski ligi) lahko zaprosijo za status Allenatore Primo Grado, če so igrali vsaj 20 tekem za državno člansko reprezentanco.

Vrhunski športniki (Italijani ali tujci, ki igrajo v italijanski ligi) lahko zaprosijo za status Allievo Allenatore, če so igrali vsaj 3 tekme za državno člansko reprezentanco.

Vrhunski športniki morajo prošnjo nasloviti na CQN, ki podatke preveri in poskrbi, da bo športnik dobil trenersko izkaznico na CQP takoj, ko bo poravnal licenčne obveznosti.

Športniki, ki ne izpolnjujejo zgornjih pogojev morajo za delo trenerja upoštevati postopek, za izobraževanje italijanskih trenerjev.

Postopek pridobivanja vizuma za trenerje v Italiji:

Odbojkarska organizacija, ki želi zaposliti tujega trenerja, ki ni državljan evropske skupnosti, mora izpolniti potreben obrazec, pripraviti bivalno pogodbo in prositi FNS (Federazione Nazionale Sportiva – državna športna zveza) za privolitev. FNS obvesti CONI, ki preveri podatke in poda soglasno izjavo. Trener in predstavnik odbojkarske organizacije morata na občinski urad, kjer na posebnem okencu predložita vsa potrebna potrdila, vstopni vizum, 4 fotografije, fotokopijo osebnega dokumenta, podatek o vstopni meji in kolek v višini €14,62. Tam podpišejo bivalno pogodbo, na podlagi katere se odobri bivalna dovolilnica in davčna številka.

Podaljševalne bivalne dovolilnice:

Odbojkarska organizacija mora izpolniti ustrezen obrazec za podaljšanje bivalne dovolilnice in prositi FNS za podaljšanje bivalne dovolilnice tujega trenerja. FNS preveri veljavnost trenerjeve licence in obvesti CONI, ki preveri podatke in preda soglasno izjavo. Vse potrebne dokumente pošljejo ali odnesejo na posebno okence na občini. Potrdilo, ki ga izda občina, odnesejo na policijsko upravo. Bivalno dovolilnico se lahko podaljša za največ 4 leta.

Odbojkarska organizacija, ki želi zaposliti tujega trenerja, ki živi v evropski skupnosti, mora zaprositi FNS za bivalno dovolilnico, ta preveri veljavnost trenerjeve licence in obvesti CONI, ki preveri podatke in odda soglasno izjavo na policijsko upravo.

Zahteve, ki jih morajo tuji trenerji zadovoljevati za opravljanje trenerskega posla v Italiji, so višje. Z visokimi zahtevami do tujcev italijanska organizacija ščiti domače trenerje in viša strokovni nivo.

7. ZAKLJUČEK

Diplomska naloga temelji na podatkih pridobljenih v tekmovalni sezoni 2005 – 2006. Spremembe pravil in nove metode strokovnega dela povzročajo spremembe v načinu treniranja. Fakulteta za šport v Ljubljani kot zunanji izvajalec strokovnega izobraževanja odbojgarskih trenerjev v Sloveniji in CQN sekcija za trenerje, ki nadzoruje strokovno izobraževanje za odbojgarske trenerje v Italiji, morata prilagajati vsebine svojih strokovnih izobraževanj za odbojgarske trenerje sodobnim trendom treniranja. Tako kot program strokovnega izobraževanja za odbojgarske trenerje morajo biti aktualni tudi licenčni seminarji.

Iz razprave je razvidno, da so pristojnosti trenerjev za isto stopnjo naziva v Sloveniji večje kot v Italiji. Poglavitno prednost slovenskim trenerjem daje možnost pridobivanja začasne licence. Za začasno C licenco lahko zaprosijo vse pravne osebe, tudi če nimajo ne znanja in ne izkušenj iz te športne panoge. Nesmiselno pa je, da so trenerji s C licenco kvalificirani za delo z mladimi. To pomeni, da lahko laiki (amaterji) učijo otroke, ko so v fazi razvoja njihovih motoričnih sposobnosti. Kranjčeva je že leta 1993 v svoji diplomski nalogi navedla, da bo samo strokovno delo vaditeljev zagotovilo, da si bodo otroci pridobili dovolj znanj in sposobnosti, da bodo aktivno, produktivno ali celo ustvarjalno delovali v tem športu. Vaditelj ima izjemno pomembno vlogo pri vključevanju otrok v vadbeni proces in pri njihovem učenju. Sedemletni otroci so najbolj sprejemljivi za nove gibalne informacije, ki odločilno vplivajo na oblikovanje gibalnih struktur. Te se kasneje zelo stabilizirajo, morebitne napake je zelo težko odpravljati, zato mora začetnike učiti strokovnjak (Kranjc, 1993).

Vsebine izobraževalnega programa na prvi stopnji izobraževanja trenerjev se med državama bistveno razlikujeta. Slovenski model usmerja mlade trenerje za delo z mlajšimi kategorijami. Izobraževalni program za trenerja mladih in vaditelja odbojke daje trenerjem osnove za vodenje ekipe, vendar temelji na vsebinah, ki so potrebne za vodenje mlajših kategorij. Slovenski program izobraževanja prednjači v psihologiji športa, zgodovini in razvoju športa, karakteristikah vrhunskih igralcev in ekip, celostni pripravi na tekmovanje, raziskovalnih metodah in državni zakonodaji. Slabše so

zastopane teme, povezave z organizacijo dela s strokovnim kadrom in zdravnikom, pripravo treninga, preventivo patologij in poškodb ter rehabilitacijo.

Italijanski model skuša v predstopnji zgraditi trde temelje za trenersko kariero z osnovnimi znanji (pravila igre in sojenje, metodologija treniranja, tehnika treniranja in medicina športa), ki so potrebna za vodenje vsake odbojbarske ekipe. Na vsaki naslednji stopnji izobraževalnega programa se teme poglobljajo. Specializaciji so namenjeni dodatni tečajji, ki niso vezani na stopnje izobraževanja trenerjev.

Programi italijanskih izobraževalnih tečajev nimajo predvidene prakse. Praksa je zelo pomemben dejavnik pri vzgoji strokovnega kadra. Za teoretična strokovna znanja iz teorije so dovolj predavanja, ki se jih trenerji udeležujejo na izobraževalnih tečajjih. Praktično znanje o demonstracijah in vodenju treninga in tekme pridobljeno na tečaju zadostuje za uspešno vodenje ekipe, vendar so izkušnje in nasveti, ki jih mlad trener pridobi v času stažiranja, neprecenljivi.

Postopek licenciranja in ponovnega licenciranja je v Sloveniji dosti manj zapleten. Organizirana sta samo dva licenčna seminarja na leto: pomladni uradni licenčni seminar in jesenski dodatni licenčni seminar. Jesenski dodatni licenčni seminar je načrtno dražji, ker si Odbojbarska zveza Slovenije prizadeva, da bi se vsi trenerji udeležili pomladnega licenčnega seminarja. (Krevsel, 1997) pravi, da so večkrat najboljši tisti seminarji, kjer so govorniki na enaki kakovostni ravni kot poslušalci, ker imajo iste probleme. Trenerji, ki imajo podobne razmere pri delu, se poiščejo, si na seminarju izmenjajo poglede, kar je glavna naloga seminarja – povezati slovenske trenerje, da se učijo eden od drugega. (Baacke, 2003) pravi, da bi vrhunski trenerji morali pomagati in svetovati ostalim, predvsem mlajšim trenerjem in ekipam. Če bi bilo na leto organiziranih več licenčnih seminarjev, bi se gostota trenerjev na njih zmanjšala, povečali bi se stroški seminarja in zmanjšala bi se možnost izmenjave lastnih izkušenj med trenerji. Tudi v Sloveniji lahko trenerji pridobijo licenco na več različnih načinov. To pomeni, da ni nujno, da se udeležijo licenčnih seminarjev, ki jih organizira Odbojbarska zveza Slovenije. Vendar pa ostalih načinov pridobivanja licence odbojbarski trenerji večinoma ne uporabljajo.

Ker je število trenerjev, ki se prijavijo na izobraževalne tečaje in licenčne seminarje v Sloveniji neprimerno manjše kot v Italiji, so tudi cene le-teh primerljive. Kljub temu, da se vedno išče najbolj ekonomsko rešitev, so fiksni stroški, katerim se ne moremo izogniti (stroški najema prostora, materialnih potrebščin in predavateljev) in ne dopuščajo dodatnega zniževanja cene. Slovenski standard je in bo še nekaj časa nižji od italijanskega, zato nas enaki stroški finančno nekoliko bolj bremenijo.

Poudarili bi prihranek, ki ga imajo trenerji v Sloveniji pri ponovni vključitvi v trenerski staž. Trener, ki iz različnih vzrokov pravočasno ne obnovi licence (v tekoči tekmovalni sezoni nima ekipe, ipd), jo lahko obnovi tudi po daljšem neaktivnem časovnem obdobju, ne da bi bil zato primoran dodatno plačati ali se ponovno udeležiti izobraževalnega tečaja.

Dodatna taksa, ki jo morajo plačati Italijanske odbojgarske organizacije za vsakega zaposlenega trenerja, bi pomenila dodatno breme za slovenske odbojgarske organizacije. Predvidevamo, da bi z uvedbo tovrstne takse odbojgarske organizacije zaposlile manj trenerjev, kar bi pomenilo večje število vadečih na trenerja. Posledično bi se tako zlasti v mlajših kategorijah poslabšala kvaliteta dela.

Slovenija ima celotno izobraževanje trenerskih kadrov in licenciranje centralistično vodeno. Glede na velikost države in na število trenerske populacije je tovrstni sistem vodenja dosti bolj smiselen.

Tema trenerja je v Sloveniji nekaj takega kot tema o vremenu. Na vreme se vsi spoznajo, vreme je fenomen, ki ga vsak dan vsakdo občuti po svoje, vendar ga nihče ne zna prav razložiti. Znanje o trenerju je podobno kot znanje o vremenu. Znanje je kapljica, neznanje pa morej brez obale in dna (Krevsel, 2001).

Naši predlogi za prakso bodo povzeti v sledečih odstavkih.

Menimo, da bi bilo bolje, če bi za začasne licence lahko zaprosili le tisti, ki že imajo opravljeno vsaj prvo stopnjo izobraževanja, to je vaditelji odbojke. Možnost pridobivanja začasne A ali B licence se nam zdi smiselna, zato je ne bi opustili, začasno C licenco pa bi ukinili. Amaterje in entuziaste lahko pošljemo na strokovni

tečaj in jih povabimo v klub, kjer lahko pomagajo kot pomočniki trenerja, dokler ne zaključijo izobraževanja. Tako bodo dobili dovolj potrebnega znanja in izkušenj za nadaljnje delovanje kot samostojni trenerji. Kajti ravno tem amaterjem in entuziastom se moramo zahvaliti za razvoj in dosežene rezultate na področju množičnosti odbojke (Pahor, 1990).

V slovenskem programu za trenerja mladih in vaditelja odbojke pogrešamo predavanja z vsebinami medicine športa in razvoja motoričnih sposobnosti. Zato bi v slovenski program izobraževanja uvedli dodatne teme o športnih poškodbah in preventivi poškodb.

Strokovni program trener mladih se v praksi še nikoli ni realiziral, kar kaže na nezanimanje mlajših odbojkarjev in odbojkaric za izobraževanje. Ta program bi bilo smiselno ukiniti oziroma spremeniti njegov značaj. Če bi bil program trener mladih obvezen za pristop k programu vaditelj odbojke, bi se nanj prijavili vsi, ki bi želeli postati odbojkarški trenerji. Pristopnih pogojev in programa ne bi spreminjali. Posledica tega bi bila, da bi se program za vaditelja odbojke lahko razširil, saj bi polovico omenjenega programa tečajniki že realizirali na tečaju za trenerja mladih.

Za spodbujanje odbojkarških trenerjev pri izvajanju raziskav in objavljanju novih metod dela bi se lahko uvedla možnost olajšanega napredovanja v nazive za trenerje, ki objavljajo raziskovalna dela v strokovnih revijah ali izdajo strokovno monografsko publikacijo. S tem bi pripomogli k napredovanju strokovnega znanja.

Razvoju slovenske odbojke bi pomagalo, če bi poleg organiziranja licenčnih seminarjev organizirali še specializacijske seminarje za poglobljanje in izpopolnjevanje specifičnega znanja, kot je delo z mladimi, delo kondicijskega trenerja, delo športnega menedžerja in koordinatorja ali pa delo ogledovalca (zapisovanje in analiziranje podatkov). Še boljše bi bilo, če bi se organizirali specializacijski izobraževalni tečaji. Ti tečaji bi bili namenjeni trenerjem, ki že imajo dokončano prvo stopnjo izobraževanja (vaditelj odbojke). Vsak trener bi si lahko izbral smer, ki mu najbolj ustreza in se zanjo specializiral. Zvišala bi se strokovna usposobljenost trenerjev za delovanje na točno določenem področju, kar bi pomenilo še bolj strokovno delovanje in posledično boljše rezultate. S tem bi rešili tudi problem,

ki ga je Centa (2003) izpostavil v svoji diplomski nalogi. V Sloveniji je trener odbojke prepuščen samemu sebi in svoji iznajdljivosti, saj slovenski klubi večinoma nimajo dodatnih finančnih sredstev, s katerimi bi lahko v strokovno delo z ekipo vključili tudi kondicijskega trenerja, tako kot je to pri nekaterih drugih športih (Centa, 2003).

Smiselno bi bilo uvesti tudi možnost opravljanja licenčnih obveznosti s spremljanjem predavanj izobraževalnih tečajev. Določilo bi se minimalno število ur, ki jim morajo trenerji opraviti, da bi opravili obveznosti licenčnega seminarja. Vse bi postalo še bolj smiselno, če bi uvedli specializacijske izobraževalne tečaje. Tako bi trenerji lahko vsako leto izvedeli novosti iz določenega specializacijskega segmenta in sočasno tudi opravili obveznosti za pridobitev licenčnega kartončka. Poleg tega bi predlagali tudi uvedbo možnosti pridobivanja licence z udeležbo na drugih seminarjih (medicina športa, psihologija športa,...).

Vsak trener, tudi uspešen in izkušen, mora izkoristiti vse možnosti za povečanje lastnega znanja. Neprestano mora prebirati različno strokovno literaturo iz področja športa na splošno in specifično literaturo o odbojki. Sam mora raziskovati in pisati ter objavljati strokovne članke, udeleževati se mora številnih seminarjev, delavnic in okroglih miz ter tako sodelovati s trenerji iz drugih mest in držav. Pri vsem tem je zelo pomembno znanje vsaj enega tujega jezika (Baacke, 2003).

8. LITERATURA

1. Baacke, H. (2003). Volley ball. (neobjavljeno delo).
2. Centa, A. (2003). Telesna priprava odbojkarjev. Diplomsko delo. Fakulteta za šport, Univerza v Ljubljani.
3. Centro Qualificativo Nazionale. (20.4.2006). Povzeto po svetovnem spletu: <http://www.federalvolley.it>
4. Comitato provinciale Bologna. (20.4.2006). Povzeto po svetovnem spletu: <http://www.bologna.federvolley.it/news/news.htm>
5. FIPAV - Comitato regionale emilia romagna. (20.4.2006). Povzeto po svetovnem spletu: <http://www.fipavcrer.it/index.php>
6. FIVB development programmes.(29.7.2007). Povzeto po svetovnem spletu: <http://www.fivb.org/EN/Programmes/index.asp>
7. ISTAT. (6.3.2007). Povzeto po svetovnem spletu: <http://www.istat.it>
8. Kranjc, N. (1993). Stališče osnovnošolcev in študentov 3. in 4. letnika fakultete za šport v Ljubljani do potrebnega znanja, nekaterih lastnosti in sposobnosti vaditeljev odbojke v šolskih športnih društvih. Diplomsko delo. Fakulteta za šport, Univerza v Ljubljani.
9. Krevsel, V. (1993). Odbojka, gradivo za vaditelje (popravljen in dopolnjen izdaja). Fakulteta za šport, Inštitut za šport, Ljubljana.
10. Krevsel, V. (1997). Odbojka, poklic športnega trenerja. Fakulteta za šport, Inštitut za šport, Ljubljana.
11. Krevsel, V. (2001). Poklic športnega trenerja. Fakulteta za šport, Inštitut za šport, Ljubljana.
12. Logar, M. (1959). Nastanek in razvoj odbojke. Diplomsko delo.
13. Pahor, B. (1990). Primerjava pedagoških sposobnosti odbojcarskih trenerjev prve in druge slovenske odbojcarske lige v ženski in moški članski konkurenci. Diplomsko delo. Fakulteta za šport, Univerza v Ljubljani.
14. Povprečne mesečne plače v Sloveniji. (15.2.2007). Povzeto po svetovnem spletu: http://www.stat.si/evro_objavljanje.asp
15. Ribič, G. (2004). Prikaz nekaterih najpogostejših poškodb kolen in gležnjev pri odbojki. Diplomsko delo. Fakulteta za šport, Univerza v Ljubljani.

16. Storia della pallavolo, (sintesi delle tappe piu' importanti, che hanno segnato l'evoluzione della pallavolo). (29.7.2007). Povzeto po svetovnem spletu: http://www.orionvolley.com/st_pal.html
17. Tržan, M. (2006). Uporaba športne masaže v ženskih in moških prvoligaških odbojgarskih klubih. Diplomsko delo. Fakulteta za šport, Univerza v Ljubljni.
18. Universita' di Bologna. (15.5.2006). Povzeto po svetovnem spletu: <http://www.unibo.it>
19. Zadražnik, M. (1998). Program strokovnega usposabljanja v odbojki.